



EESTI POLITSEILEHT

Administratiiv-õigusline aegkiri.

Nr.10/11 (66/67).

10. märtsil 1923 a.

III. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
 Tellimise hind: aastas Mk. 800.—
 poole aastas 400.—
 weerand aastas 200.—
 Üksik number maksab Mk.18.—
 Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.
 Toimetuse ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
 Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:
 1/1 lehek. Mk. 3000.— 1/4 lehek. Mk. 800.—
 1/2 " " 1500.— 1/8 " " 400.—
 1/3 " " 1000.— 1/16 " " 200.—
 1/32 lehek. Mk. 100.—
 Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.
 Adressi muutmise 10 mk.
 Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
 Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Siis: 1) Prof. Dr. Berendts, Matkude sissenõudmisest. 2) E. Rübarsepp, Tuletõrje seadustest. 3) E. Maddison, Graforraliivit seisuforraft. 4) J. Kain, Looduskaitsest. 5) R. Mäkelid, Digusteadusest. 6) Kirjadeist toimetusele. 7) Ametlik o'a. 8) Kõnimused ja kohtumised. 9) Kuulutused.

Maksude sissenõudmisest.

Tartu ülikooli professor Dr. Berendts.

See, mida maksuliseks „koormamiseks“ nimetatakse, ehk sunniwiisiliseks kodanikele kohustamiseks maksudega oma warrandusest ehk tuludest riigi wõi kogukonna wäljaminekuid katta, — pole sugugi lihtne, waid keeruline talitus. Meie eraldame järgmised astmed koormamise protseduuris: 1) koormamise aluse kindlaksmääramine, 2) koormamise objekti (warandus, sissetulek, toim.) kindlaksmääramine, 3) objekti hindamine (puhtakasumaksu puhul aga koormamise subjekti [maksualuse isiku] maksuwõime hindamine), 4) maksu alla käiwa üksuse ja maksu suuruse kindlaksmääramine (n. n. osaliste wõi kwotatiiv¹⁾ maksude puhul) ehk maksu osa kindlaksmääramine (n. n. repartitiivooniliste²⁾ maksude puhul), 5) üksiku isiku maksusumma ja tähtaja äramää-

ramine ja sellest temale teatamine, 6) maksu maksmine ehk selle kogumine, 7) maksule sundimine, kui maksukohustus pole nõutawas suuruses ehk ajal täidetud, 8) sunniabil sissenõudmine, 9) trahwi ehk liisamaksu pealepanemine seaduslike kohustuse täitmata jätmise eest ja 10) erawarranduse wõõrandamine maksu wõla ehk maksmatise mitte tasumise eest ehk maksu kohustusest wabastamine ja wõla kinkimine. Järjekulult on meil terme rida

SHOKOLAADI JA KOMPWEKITEHAS
K. DETERT & K^o
 Tallinn, S. Batareit. 12. Kõne nr. 22-43
 Kõige peenemaltellisemad shokol. ja Monpansje „Kodumaa“.

¹⁾ Kwotatiiv maksud on sarnased, kus maksu alla kuuluw üksus, nagu üks puud mingisugust kaupa, 5000 marka kuupalka jne. teatava maksu alla pannakse (kwota maksu suurus teatava üksuse peal).
²⁾ Repartitiivoonilised jagatawad maksud on sarnased, kus teatav kogukond wõi ühing oma wahel määratud üldmaksusumma ära jagab. (Toim.)

maksu võtmu teostuseks tarvisminewaid abinõusid maksukohusliste isikute, kas füüsiliste ehk n. n. juriidiliste wastu (näit. aktiiaseltsid). Kaks esimest astet, s. o. koormamise aluse kindlaksmääramine (näit. maomandus, kas ehitustega wõi ilma, äri omandus ja selle tulud) ja koormamise objekti kindlaksmääramine (näit. wakamaa, tiin, maa, forter ehk aktiifi poolt maksu alla pandud aine mõõdu üksus) määratakse praegusel ajal seadusega kindlaks, on seega seadusandluse ala. Täidesaatwal wõimul siin iseseiswat kompetentsti ei ole. 3. aste, koormamise objekti hindamine on samuti peaaegu alati seadusandluse asi, kes üldistes joontes hindamise tingimused ja asutused ära määrab, — kirjutab ette kas walitluse wõi kohustawa omahindamise. Walitluse täidesaatwad orgaanid: rahaministeerium ja maksuinspektion wõiwad ainult seaduste täitmiseks tarvisminewaid abinõusid ära kasutada, seaduse poolt kindlaksmääratud korrast mitte kõrwale kaldudes, kuna aaa politseil sel alal puht passiwne osa täita (näit. teatelehtede laialtkandmine ja hoitatawate meeletulestuste teemine kohustawaks isehindamiseks). Mis puutub aga neljandasse astmesse: maksu alla kätwa osa äramääramisse (näit. majamaks, tööstuswõhimaks), siis määrab selle seadus kindlaks; teisiti on luon n. n. jagatawa maksu juures (jagataw liisa-tööstusmaks), kus seadus jagatawa maksu orgaanidele (näit. seltsidele ehk maksjate kogudele) teatawa wabaduse jätab ükshiku maksja osawõtu üldsummas kindlaks määrata ehk paneb selle kohuse omawalitluse asutuste peale (wana Wene 1875 a. riigi maamaksu seadus). Wtendas astmes, s. o. maksusumma ja täht-

aja äramääramisel seab seadus ainult üldised juhtnõõrid üles, kuna peensused administratiiv korras wastawate instruktioonidega kindlaks määratakse. Nendes miies astmes on seega seadusel peafõna ütelda ja administratiivoniil wähe kaasarääkimise wõimalusi. Kuuendast astmest alates nihkub administratiiv rohkem aktiivsema tegewusalale.

Seab tähendama, et meie ajal, wõrresdes endiste rahaasjanduse ajaloo järkudega, administratiiv kõigis astmetes wõimu poolest palju piiratum on, sest kodanikkol on kahesugune tee õiguste kaitseks awatud: 1) kaebtuse õiguse ja 2) administratiivkohtuliku nõudmise õiguse abil. Seale selle langes ära üks administratiivoniile kasulif kaitendus, n. n. administratiiv tagatis, s. o. seadus, et ametniku wastutusele wõtmise kodaniku poolt ainult ametniku ülemuse loaga sündida wõis. Nii on näit. E. Wabariigi põhiseaduses § 16 üeldud: „et ole tarwis mingisugust eelluba riigametnikkude wastutusele wõtmiseks.“ See on üks õiguslise riigi alustest, Endine Wene riik kannatas wäga palju selle tõttu, et see riikline alus tunnustamist ei leidnud.

Maksusumma ja tähtaja teatamise silmapilgust maksjale, jäeb wiimane riigi wõlgnikuks. Maksukohustus, mis temale waremalt ainult abstraktseks nõudmiseks oli, omab nüüd reaalse kuju ja nihkub ühtlasi sellele tegewusalale, mida sissenõudmise talitus tingib.

Meie wõime sõna sissenõudmist kahes mõttes tarwitada: laias ja kitsas.

Sissenõudmise alla laiemas mõttes kuulussid kõik seaduse wõi instruktiooni poolt kindlaksmääratud abinõud, mis maksuwõla äratasumiseks ette wõetakse. Järjekult, kui seadus maksjale kohustuse peale paneb maksu renteis ära maksta, on see juba sissenõudmine, kuid maksja täidab sel puhul ise sissenõudmise asutuse osa ja siskus orgaan ootab ainult äramaksu silmapilku ning astub aktiivsel ainult sel korral wälja, kui maksja oma kohustusega kas wiivitab wõi sellest loobub.

Sissenõudmine kitsamas mõttes on kõitide abinõude kogusumma, mis nõutawa summa jaamiseks ette wõetakse: s. o. nõudja maksja juure kodusaatmine, lõpuliku maksu tähtpäewa äramääramine, maksmatise ja lijamaksu juure arwestamine, trahwi määramine, maksualuse waranduse sekwestri alla panemine ja selle müümine wõla katteks.



Suitsetage
Eesti paberosse
FRU-FRU

See kšif on administratsiooniliseks afutuste wõti politsei aktiiv te- gemusala. Sel filmapilgul tundub mafju koormus kõige rängemana ja aja- luou tõendab, et just sel koormuse staadiu- mil tärkawad nurin, protestid ja isegi af- tiiv wäljaastumine. Kui mafjupanew wõim niisugusel juhtumisel talitab tera- walt, ülinõudlikult ja halastamatult, siis beldakse: see on fiskalkšim, ning ei ole wäike nende kirjatatõbe foku, mis endise aja maf- jude „wäljakloppimise“ wõtteid ja selle tagajärgi rahwa elus kirjeldawad: Teo- reetikud kui ka praktikud püüawad küsimust jelaatada: — misjuuresed fissenõudmise abinõud on otstarbekohased ja lubatamad, misjuuresed mitte?

Saksa finans-firjanduses on palju wate- lusi selle kohta olnud. Seal murdfiwad pi- ke Juisting, Meidel ja Röll. Esimene tun- gis ägedalt fiskalkše fissenõudmise abi-

nõude kallale, teised faks kaitsefid rahaas- jandus-ametkõnde, farme fissenõudmise abinõusid sellega seletates, et kodanikkudel puudub nõuetaw kohusetunne riigi wastu, ning „mafjumafsmise moraal“ on madal, ja niitõrd madal, et riigi petmine wooru- seks, kuna ausameelset mafjukohustuse täit- mist lolluseks peetakse. Ja ei wõti tunnis- tada, et see armamine ekslik oleks. Rahjaks mitte!

Kõikide riikide elus, nii monarhistlikes kui wabariiklikes, kõrge kultuuralistes kui mitte kultuuralistes awalduw wähtus, et fiskuse ja tema orgaanide wahakord koda- nikkudega on alaline, kas warjatud wõti awalik, wõitlusjalal olemine, ja ei saa tõendada, et wõit alati fiskuse pool oleks olnud, kuna mafjukohustusest kõrwalhoi- mise wõtteid iga päewaga peenenduwad ja „edukamaks“ muutuwad.

(Järgneb.)

Tuletõrje seadused.

Siseministri abi E. Kõbarsepp.

1888 aasta 9. juuni seadusega sai Balti- maadel uus linna ja maakonna politsei korraldus mafsma pandud, mis kuni 1917 aasta rewolutsiooni päiwini püüis. Selle seaduse § 15 järele (Üldine Kubermanou afutuste seadus, sead. foku 2 kõide, § 843) jääb Baltimaadel tuletõrje korraldus mafs- ma neil alustel, mis olid jõus kuni 9. juu- nini 1888 a. See lühikene märkus tuletõrje seaduste kohta Baltimaadel ütleb õige wä- he ja tõepoolest on neid seadusi ka wähe. Terwes Wene täies seaduste korus (Пол- ное Собрание законовъ и Судъ за- коновъ.) ei leidu eriti Baltimaade kohta kuni 1888 aastani rohkem seadusandlisi af- te tuletõrje alal, kui, esiteks 1826 a. seadus tuletõrje komando ülewalpidamise kohta Riia linnas, millel mingit laiemat tähtsust ja mõju ei olnud, kui ainult selle linna koh- ta, ja nüüd ammugi ajast läinud, ja teiseks, Gesti ja Wiwimaa talurahwa seadused 1856 ja 1860 aastast, mis mafswad ainult terri- tooriumil wäljaspool linnu. Peale selle leidub määrus tuletõrje kohta linnades 1892 aastal mafsma pandud linna seaduses (§ 108). Wastaw määrus on ka Kuber- manou Semstwo seaduses, mis aga sel ajal Baltimaadel ei mafsnud. Metsade põle- miste ja tulekustutamise kohta käiwad eraldi metsa seaduse §§ 177—181 ja 612—618.

Wähemad üffikud korraldused tuletõrje alal leiduwad 1888 a. politsei korralduses ja teistes allpool ettetõudud seadustes, üffi- kute märkustena. Seakorra seaduse 1916 a. wäljaande § 299—310 käitawad ettemaatuse abinõusid tulekahjude hädaohu wastu.

Enne kui neid seadusi sisuliselt küljest waa- data, et wõti mõbda minna küsimusest, kui kawoelt neid weel praegu mafswaks tuleb lugeda. Afut. Kõru poolt 9. juun. 1922 a. wastuwõetud seisuste kaotamise sead. („R. T.“ nr. 129/130 — 1920 a.) järele kaotawad oma mafswuse täies ulatuses Gestimaa talurahwa seadus 1856 aastast ja Wiwimaa talurahwa seadus 1860 aastast. Kuid seisus- te kaotamise seaduse mafsmohakkamine ni- metatud talurahwa seaduste suhtes sai seis- ma pandud teise seadusandlise aktiwa, mis „Riitot Teataios“ awaldatud ühel ajal sei- suste kohta käiwa seadusega, nimelt Wab. Walfitsuse poolt ajutise walitsemise § 12-a põhjal antud seadusega nr. 255, mille järele muu seas talurahwa seaduste ära kaotamise tähtaeg ja fõrd eriseadusega ära määra- takse. Senini ei ole aga eriseadus ümmud ja ei ole selle kohta käiwatest kawafustest midagi kuulda. Nõnda tuleb Gestimaa ja Wiwimaa talurahwa seadusi mafswateks lugeda nii kawoelt, kui nad ei ole muudetud uue riigikõrraga ja wastawate eriseadus-

tega. Talurahwa seadustes leiduvad määrusi tuleõrje kohta, kui niisuguseid, eriseadused-seni puudutanud ei ole, selle tõttu tulewad nad ka maksimateks lugeda. Eühidalt kokku võttes on nende siis järgmine.

Iga viite talu peale wallas peab kaks wee ämbert olema ja igal peremehel 2—3 sülla pikune tulehark, tulekustutamise nuustik ja kola- (loku-) laud. Tule lahti-peafemise korral lüüakse lokku (kola) elanikkudele tulekahjust teatamiseks, mille järelle kõik peremehed on kohustatud tulekahju kohale ilmuma pangidega ja teiste kustutamise riistadega, kirvestega ja redelitega, kuna töölistel wett toowad tulekustutamiseks ühisel jõul. Juba enne seda peawad maja elanikud ise katsuma tuld kohe alguses kustutada, ukki, aknaid ja kõige wäiksemaid aukusid kinni pannes tuule tõmbuse ärahoidmiseks. Ka kõik teised tulekahju kohal olewad inimesed on kohustatud kustutamise juures abiks olema ja kui wesi kangel wõi inimestest puudus, käsib wallawanem uuesti lokku lüüa, mille järele ka kõik perenaised ja täiskaswanud naisterahwad on kohustatud appi tulema; kes ei tule ehk kohal olles kaasa ei aita, langeb karistuse alla. Korraldusi teeb tulekahjul wallawanem ja kõik on kohustatud tema käsujärgi täitma. Midagi ei tohi ilma tema loata ära lõhkuda, kui aga tarwiliseks saab tunnistatud tule laiali lagunemise ärahoidmiseks tuule all olewate lähemate hoonete katuseid maha raskuda, siis ei tohi keegi seda takistada. Tule õnnetusest päästetud asjad käsib wallawanem ühte kokku kanda ja wahi alla wõtta ja walwata, et midagi kaotata ei lähe. Raabri mõisad annawad teineteisele tulekahju korral wastastiku abi. Kui mõisa õues tuli lahti peateb, siis käsutatakse selle kui ka lähemate mõisade elanikud tulekustutamisele. Sel korral wõtab maakonna politsei päästetud asjad oma hoolde alla.

Kui hooletuse ehk ettewaatuse puuduse tõttu wõi kogemata läheb põlema mets, nõmm, wõsastik, turba raba jne., siis peawad kõik appi tõttama kirvestega ja labidatega, kraawijid kaewates, pöösaid ja ukki maha raiudes tule laialilagunemisele tõkmeid tehes (metjade põlemise kustutamiseft allpool eraldi).

Niisuguste tulekahjude ärahoidmiseks peab igalüks, kes metsas, karjamaal, aasal wõi põllul jne. tuld teeb, seda äraminekul ära kustutama, muidu satub tema walju trahwi alla. Põua ajal on kogunisti keelatud nimetatud kohtades tuld üles teha, ol-

gu siis, et seda kütijele pärast tuleks teha. Sellest keelust üleastuja wastutab kõigi kahjude eest ja wõtakse ka politsei korras wastutusele. Et tohi ka põua ajal hoonete ligidal ja metsades püssi lasta.

Kui kuival ajal on wajadus põlluloomiseks tuld teha (alet põletada), siis peab seda suurima ettewaatusega tegema, sellest wallawanemale enne teatades, tarwilisel korral rutulise abi saamiseks. (Põua ajal tuletegemise, kütijele ja alet põletamise kohta puuduvad määrused Riimimaa talurahwa seaduses).

Wallawanema ja politsei peal lasuwad ka kohustused walwata selle järele, et saaksid tarwitusele wõetud kõik ettewaatuse abinõud nute hoonete, sepaõodade ja kõõkide ehitamisel ja ahjude ja korstnate parandamise juures.

Ülewalpool nimetatud üleastumiste eest olid wastamad karistused ette nähtud sellekohastes E. ja L. talurahwa seaduste paragrahwides ja sarnased asjad allusid enamal jaol wallakohtutele. Wiimased on nüüd ära kaotatud, kuna trahwi §§ juba Wene ajal oma maksimuse kaotasid. Siiski ei ole need üleastumised karistuseft wabad, sest jõus on praegu Rahukohtu trahwiseaduse wastaw paragrahwid (§§ 88—98), mida wastawatel juhtumistel käsitada tuleb.

Rahukohtu trahwiseadus karistab neid, kes ei ilmu tulekahjule kustutamise abinõudega ehk metja põlemise kustutamisele wõi läheb sealt omawollikelst ära (§ 96); ei anna politseile tulekahjust teada, kui nad seda olid kohustatud tegema (§ 97); tuld üles teewad ja ettewaatamata tulega ümberkäiwad metja, pöösaid, hoonete, sildade, kaswawa wõi niidetud wilja, õlgede ja heinte wõi wiljaaedade lähedal (§ 95 p. 1); üles tehtud tule kustutamata jätawad kohalt äraminnes (§ 95 p. 2); pöösaid, rohtu, juuri, hagu põletawad lubamata ajal, sellekohaseid määrusi tähelepanemata jättes (§ 95 p. 3); tõrwa, tõkatit ja süü põletawad, ilma et ettekirjutatud määrusi täidaksid (§ 95 p. 4); tarwitawad laengutes püssi lastmise juures metjas takku wõi lina (§ 95 p. 5); jätawad rehe kütte ajal ilma järelewaatuseft (§ 95 p. 6). Kõigi nende üleastumiste peal lasub trahw kuni tuhande marganti; kui aga need üleastumised olid tulekahju põhjuseks, siis wõib aresti määrata kuni ühe kummi wõi rahatrahwi kuni 10.000 marganti.

Peale selle on rahukohtu trahwiseaduse §§ 88—94 ettenähtud weel terwe rida üleastumisi neist määrustest ja ettekirjutus-

teit, mis on maksma pandud ettevaatuse abinõudena tulekahjude vastu, näit. puudulikkude ahjude ja forstnate ehitamine (§ 88), nende puudulik puhastus (§ 89), ettevaatusega ümberkäämine tuldwõtjate materjalidega ja tulewärgiga ja selle lubata müük (§ 90), tulega ümberkäämise ja ettevaatuse määruste mitte täitmine (§ 91), mineraal õlide ja karbiidi määruswastane hoid ja müük (§§ 91¹ ja 91²); tubakasuitsetamine uulitfotel ja platfidel, kus see keelatud, heinaküünides, põbningutel (§ 92); tulega ümberkäämise reeglite mittetäitmine laewadel ja palgiparwedel (§ 94) jne.

Maksimateks tulel. lugeda ka ettevaatlikkuse määrusi tulekahjude ärahoidmiseks heakorra seaduse 1916 a. wäljaande §§ 208—217, mis nii linna kui ka maa kohta käiwad. Samuti kui ülewalpool etteoodud §§-des nõutakse heakorra seaduses tulega hooljat ümberkäämist, tuleliititajate ülesandmist, järeluurimist, kas tulekahju tekkinud kogemata või ettevaatuse puudusel; keelatakse ära loata tuld teha hoomides ja uulitfotel ja teistel tuld kardetatutel kohtadel või takistuseks olla tulekustutamisele suure hulkadena kokkukogumiseega. Ka sõjawäe osadele ei lubata tuld teha metsas, põllul wastawalt ettevaatlikkuse seisukohale. Peastatud kraami äravedamiseks määratud kohale lubatakse kasutada wooringi maksuta. Mendele nõuetele ja keeludele wastawad sanktsioonid (trahwid) leiduwad ülewalpool etteoodud trahwikohtu trahwiseaduse paragrahwides.

Erimäärused metsa põlemiste kohta on mahutatud metsa seaduse §§-des 177—181 ja 612—618 (Sead. kogu VII köide). Metsawaht või iga teine isik peab, metsa põlemist märgates, sellest wiivitamata lähemale asundusele ja ühes sellega ka metsa omanikule, tema walitsejale või politseile teatama selle järele, kes tulekahjule lähem (§

612). Tulekustutamiseks kutsutakse kottu lähemate küllade (asunduste) elanikud kümne wersta kaugusel; kui neid tulekustutamiseks küllalt ei ole, siis ka teistest asundustest wiieteistkümmene wersta kaugusel (§ 613). Erialgne kutse tulekahjule ilmumiseks tehtakse wallawanemate või nende abide, metsa omaniku või selle walitseja poolt, kes siis ka korraldawat tulekustutamist kuni politsei kohale jõudmiseni (§ 614). Kui kohalik politsei metsa põlemisest teadustatud saab, ilmub ta wiivitamata kohale ja korraldab kustutamise töid. Politsei ametnik võib tulekahjult lahkuda ainult siis, kui tuli kustutatud ja ei ole oodata tema uuesti tekkimist. Selle võimaluse eemaldamiseks võib kohalikkudest elanikkudest ajutine karranul seatud saada (§ 617).

Erimeelse nõudmise järele peawad elanikud ilmuma tulekustutamiseks firweste, labidate ja teiste kustutamise abinõudega. Kui tulekahju ei lõpe ühe päewaga, siis võib arwesse wõttes tööaega (hooaega) ja elanikkude tihedust, tööliste wahetust määrata ja tarwilisel korral ka kaugemalt, kuid mitte enam kui 25 wersta tulekahju kohast. Istitutele, keda tulekahju kustutamiseks wälja kutsutakse, maksetakse tasu kinnitatud takside järele iga päewa eest, mille jooksul nad oma elukohast ära olid. Inimeste nimekiri, kes tulekustutamise töödest osa wõtnud ja tasu saamad, kinnitatakse metsaülema, politsei ja wallaametniku poolt.

Balti eradiiguse § 1060 järele on Liivi- ja Gestimaal metsapõlemise hädaohu suurenemisel kõik mõisad 21 werstaliises ringkonnas tulekahju kohast kogustatud iseäranis agaralt kaasa aitama tulekustutamisel.

Metsade meelega põlema süttamine karistatakse õiguste kaotamise ja wangirooduga (w. nuhtluse seadus § 1077 ja 1613).

(Järgneb)

Erakorralisest seisukorrast.

Administratiiv asjade peawalitsuse juhataja E. Maddison.

(3 järg.)

Saksa riigi seadusandlus kopeeris tuntuvalt Prantsuse oma. Preisi 1851 a. seadus (Gesetz über den Belagerungszustand vom 4. Juni 1851), mille kaudu konstitutsiooni art. 68 põhjal kuni üldise riigi seaduse wäljaandmiseni erakorraline seisukord pidi korraldatud saama, seab erakorralise seisukor-

ra wäljakuulutamiseega umbes samajugused järeldused, kui meie poolt eelpool käsitatud Prantsuse seadusandluski. Nii lähewad täidesaatwate tsiviilwõimude harilikud funktsioonid ja wõlutused sõjawõimude kätte; katkestatakse konstitutsioonilised funktsioonid, nagu isiku- ja kodu puutumatus,

trüft ja koosolekutewabadus jne.; mõned kuritegude liigid antakse harilikku kohtute hoolkonnast sõjakohute hoolkonda.

Eraldudes Prantsuse seadusandlusest ei kuulunud Saksamaal piiramisseisukorra väljakuulutamise ning ärakaotamise mitte seadusandlilesele kogule, vaid teisrile, kes riigi ülalnimetatud konstitutsiooni art. 68 põhjal igat riigi territooriumi osa piiramis-seisukorda võis kuulutada, kui liidu piiri-des midagi awalikku rahu ähwardas. Tu-les tähendada, et Saksa seadusandlus ei sisaldanud mingisuguseid määrusi selle koh-ta, kui pika aja peale võis piiramis-seisu-korda välja kuulutada. Niiviisi olenes nii erakorralise abinõusid tingitawate asjaolu-de olemasolu küsimuse otsustamine kui ka nende tarwitamise aja äramääramine üksi teisrile. Wabariigi tekkimisega ei ütelnud Saksamaa ära kontinendil püsima jää-nud korra. Wana seadusandluse asemele erakorralise seisukorra kohta tuli uus sea-dusandlus, mis üldiselt wana meele tu-letab. Olulisel uudisel on riigipea (pre-sidendi) paenutamise erakorraliste abi-nõude tarwitusele wõtmise juhtes seadus-andlise wõimu — Reichstag'i alla. Wasta-walt Saksa 1919 a. 11. augusti konstitut-siooni art. 48, wõib riigi president, kui Sak-sa riigis awalik julgeolek ja kord tuntuwalt rikutud wõi ähwardatud saab, awaliku jul-geoleku ja korra jaluleseadmiseks tarwit-ta abinõusid tarwitusele wõtta, tarwiduse korral sõjariistus wõimu appi wõttes. Selleks otstarbeks wõib ta art. art. 114, 115, 117, 118, 123, 124 ja 153 kindlaksmääratud põhioigusi ajutiselt terweni wõi osaliselt jõust ära wõtta, kusjuures lähema ära määrab sellekohane riigi seadus.

Wabariigi erakorraline seisukord eraldub wana riigi sõjaseisukorrast selle läbi, et ta mitte täidesaatwa wõimu sunduslikku üle-minekut sõjawäe ülemuse kätte, see on tsi-wiil wõimu militariseerimist, kaasa ei too, nagu see wana korra juures oli. Tsiwiil wõimu sõjawäeliste instantside peale üle-witmine on küll põhiseaduse art. 48 järele lubatud, kuid mitte ette kirjutatud. Uus õi-gus sarnaneb wanale selle poolest, et ta seadusega selgelt ära tähendatud, teatud põ-hioiguste ajutist jõust äramõtmist lubab, et selle läbi ning niisõõrd täidesaatwat wõimu neist õiguslikest kaitseustest wabastada, mis tema kohta harilikult makswad. Tä-hendatud põhioigused kätwad üldiselt isiku-wabaduse kohta ning eriti omawolilise wan-gistuse, kodu puutumatus, posti saladuse,

mõtteawalduse wabaduse, ühingute ja koos-olekute ning omandusõiguse kohta. Kõik need isikuwabaduse awaldused langewad erakorralise seisukorra puhul täidesaatwa wõimu piiramata tahtlusõiguse alla.

Peale selle wõiwad põhiseaduse art. 105 põhjal täidesaatwa wõimu korraldusega ellu futsutud saada sõjakohud, mis juhtes Preisi 1851 a. eelpoolnimetatud seadus oma jõu alles hoiab.

Nii ei ole konstitutsiooni teksti järele presidendi wõim neid ehk teisi abinõusid tarwitusele wõtta, millegagi piiratud. Tema wõim wõib piiratud saada ainult järgnewa seadusega. Riisugune seadus (Gesetz zum Schutze der Republik) on, nagu meie luge-jatele Preisi siseministeeriumi nõuniku Dr. Schütze kirjatükist (w. „E. Politischeit“ nr. 5 ja 6) teada, välja antud 21. juulil 1922 a. (Reichsgesetzblatt Nr. 52). Meie ei hakka siin pikemalt peatama tema sisu juures, sest see õige põhjalikult ülaltähendatud kirjatü-ki ette toodud, mille peale ka sellest küsi-musest huwitatute tähelepanu juhime, tähen-dame ainult tema ajutise iseloomu peale. See seadus on wiie aasta peale antud ehk, nagu § 27 lõpus beldud, „kaotab wiie aasta möödumisel oma jõu,“ — ning järjekulult, kui tulewikus nende wiie aasta järele uuesti tarwidus tekib erakorralise abinõusid tarwitusele wõtta, siis tuleb sellekohase ala-tise erakorralise seisukorra seaduse puudu-misel talitada konstitutsiooni §§ 48 ja 105 järele, milledega selles asjas presidendile piiramatud wõlutused antakse. Muudugi mõista ei tahtsta midagi seadusandlisel wõimul alatist seadust välja anda, kus jäänawalt oleksid ette nähtud erakorralise seisukorra väljakuulutamise kaafas-käi-wad järeldused.

Wene seadusandlus, millest meie oma erakorralise seisukorra pärisime („Määrused sõjaseisukorda kuulutatud maa-alade koh-ta“), ühinedes kontinendi füsteemi seadus-andlustega, eraldus oma äärmise mitmekesi-duse poolest, rääkimata sellest, et admi-nistratsioonile üldiste seadustega antud ha-rilikud wõimupiirid juba wäga laiad olid. Erakorralised abinõud, nende õiges mõttes, sisaldusid iseäralises 1881 a. 14. augusti „Seaduses riigikorra ja awaliku rahu kaitse abinõude kohta“ (Seakorra ja julgeoleku seadus XIV k. §§ 91—166), milles oli ette nähtud puht poliitilistel põhjustel erakor-ralise abinõude tarwitusele wõtmine, ning „Määrustes sõjaseisukorda kuulutatud maa-alade kohta“ (W. S. R. II k. üldise kub. asu-

tusjead. § 23 juure liija). Tuleb tähendada, et uusi tähendatud riigikorra ja awaliku rahu kaitse kohta käiwa seaduse wäljaandmise ni Wenemaal selles asjas 21 seadust ja walitsuse korraldust jõus olid, mis kõik ainult ühe aastakümne jooksul wälja olid antud, s. v. 1870 aastast. Nad said kõik ära mundetud 1881 a. 4. septembri ukaasiga. 1881 a. 14. augusti seadus anti wälja ajutisel näol ikka kõwenewa „kramola“ wastu, mille ohwiriks tol aastal (1. märtsil) keiser Aleksander II langes. Tema maksuwu- ajaks oli kolm aastat. Kuid ta sai uute tähtaegade peale jõusse jäetud ning maksis wahetpidamata kuni 1917 a. weebruari rewolutsioonini, kui ta Wene ajutise walitsuse otsusega 16. juulist 1917 a. (Walitsuse sead- luste ja korralduste kogu nr. 186, st. 1077) maksuwu-ajaks sai tunnustatud. Ehk küll selles määruses punkt sisaldus, et tähendatud määrus Ajutawa Kogu kokkutulemise päewast oma jõe kaotab, kuid et wiimase poolt selle seaduse maksuwu- ei pikendatud, siis kaotas ta lõpuliselt maksu seadus- andluse tähenduse. Meie peatume tema sisu juures ainult möödaminnes. 1881 a. 14. augusti seadus tundis kahte liiki erakorralist seisukorda: kõwendatud kaitseisukord ja ülilmäärane kaitseisukord (II ja III lõige), kuid peale selle nägi IV lõige ette weel eraldi määrused nende maa-alade kohta, mis erakorralise seisukorda ei olnud kuulutatud, millede järele mõne riigi- oja erakorralise seisukorda kuulutamise- ga teistes naaberkuubermangudes ja oblastides ehk isegi kõigis teistes riigi osades mi- nistrite nõukogu otsusel määrused wõidi maksma panna, milledega administratsiooni organidele laiemad wolitused anti, kui neil üldiste seaduste järele olid. Kõwen- datud kaitseisukord kujutas alamad ning ülilmäärane kaitseisukord erakorralise sei- sukorra ülemat astet. Mõlemad wiidi nad jõusse keisri poolt finnitatud ministrite nõukogu määrustega, kuid kõwendatud kait- seisukord wõis ka otseselt siseministri poolt tarwitusele wõetud saada, ning wiimase finnitusel isegi kindral-kuberneride poolt; jarnasel juhtumisel tuli sellest kohe walitsewale senatile teadustada ning keiser- likuks heakskiiramiseks ette kanda. Ühe wõi teise maa-ala erakorralise seisukorda kuulutamise tingimused olid järgmised, ni- melt: kõwendatud kaitseisukorda wõis tarwitusele wõtta, kui awalik rahu kurite- geliste wägimiste kaudu oleva riigikorra wõi erakordsete julgeoleku ja nende waran- duste wastu ehk nende ettemalmistuse kau-

du rifutud saab, nii et korra kaitseks ha- rilikkude seaduste tarwitusele wõtmisest küllalt ei ole; ülilmäärast kaitseisukorda aga —, kui tähendatud wägimiste läbi elanikud ärewasse meeleollu wiitakse, mis wälja kutsub tarwiduse erakorraliste abi- nõude järele edasilükkamatuks rifutud korra jaluleseadmiseks. Kõwendatud kaitse- seisukorra maksu-ajaks oli üks aas- ta, aga ülilmäärase kaitseisukorra jaoks — kuus kuud, kusjuures nende maksuwu- uute tähtaegade peale pikendada wõis. Mõne riigiosa ühesele wõi teisele kaitseisukorda kuulutamise järeldused seisid admi- nistratsiooni organide wolituste laienemi- ses, nii kõrgemate (kindral-kuberneride, ku- berneride ja linnapealike) kui ka kõrwa- liste (isprawnikute, politseimeistrite, shan- darmiwalitsuste ülemate jne.) organide. Need wolitused olid niimõrd laiad, et nad wõimaluse andsid habematumaks omawoli tarwitamiseks; endid wäikestena tsaari- kestena tundes läksid isikud, kelle kätte wõim oli antud, nii kaugele, et nad harilik- ka seadusi seisma jättes nende asemel wäga mitmekesistel aladel omad korraldused seadsid.

Mis aga sõjaseisukorda kuulutatud maa- alade kohta käiwatesse määrustesse puutub, siis nähtakse neis ette, nagu eelpool tähendatud, sõjalistel asjaoludel erakorraliste abinõude tarwitusele wõtmist. Was- tawalt nende määruste § 1 wõiwad sõ- jaseisukorda saada kuulutatud teatud maa-alad, mis sõjategewuse raiooni kuuluwad ja milledele iseäranis suur tähendus riigi ehk eriti sõjaliste hu- wide kohta. Sõjaseisukord pannakse maks- ma, kas kohe mobilisatsiooni wäljakuuluta- misega, ehk pärastpoole. — Esimesel juhtu- misel tingimata täidesaatwa wõimu juhi poolt (kõige kõrgema käsuga); teisel juhtu- misel jäetakse see õigus ka sõjawägede pea- juhatajale wõi armeede komandööridele neile alluwates raioonides (§ 2). Sõjasei- sukorra maksmapanemise käsudes ja kor- raldustes peab täpselt ära tähendatama need maa-alad, kus need abinõud tarwitu- sele wõetakse (§ 3). Sõjaseisukorra ära- kaotamine sünnib samas korras, kui tema wäljakuulutamine (§ 7). Maa-aladel, kus sõjaseisukord maksma pannakse, katkest- wad oma maksu-ajaks, kui nad wälja olid kuulutatud, kõwendatud kaitseisukord wõi ülilmäärane kaitseisukord, ning riigikorra ja awaliku rahu kaitse tegewuse juhtimine läheb sõjawägede peajuhataja ja armeede komandööride kätte (§ 8). Armeete tegewuse

piirkonnas allub kohalil kindral-kuberner wõti isik, kellel wiimase õigused antud, ar mee tomandöörile, kusjuures wiimasel õigus tähendatud isikute poolt riigitorra ja awaliku rahu kaitse suhtes tehtuid korraldusi muuta ning neile selles asjas ettekirjutusi teha (§ 13). Sõjaseisutorda kuulutatud maa-ala poliitsei ülemused on kohustatud sõjawäe ülemusele igatepidi abis olema asjades, millede täitmise toogustus nende peale pandud (§ 14). Kõik tsiviilwõimud, samuti ka linna- ja maakonnawalitsused on kohustatud sõjawäe ülemusele täielist taasabi üles näitama wiimase nõudmistes teadete muretsemise kohta elanikkude ja isikute isikute ustawuse üle (§ 15). Sõjawäike mittekuuluvad tsiviil ametastute ametnikud alluvad sõjaseisutorda kuulutatud maa-aladel juba seaduse järele. § 17 ettenähtud süütegudes sõjatohtutele. Need süüteod on: 1) mäjs kõrgema wõimu wastu ja riigiäraandmine; 2) sõjawarustuse ja üldse töigi selle, mis pealetungimise wõti kaitseabindude hulka kuulub, samuti ka toidumoonna ja loomatoidu tagawarade tahteline süütamine wõti mõnel muul wiisil häwitamine wõti kõlmatuks tegemine; 3) sõjategewuse piirkonnas weejuhendite, sõldade, parwede, weeswarawate, weetõusude, laewude, teede wõti teiste sõnaste edasilükkumiseks, ülekätmiseks, laewafõiduks, uputuste eemaldamiseks, wõti weemuretsemiseks määratud abindude tahteline häwitamine wõti tähtis rikkumine; 4) walitsuse tarwituses olewate a) telegrafi, telefoni wõti mõne muu teadete edasiandmise wahendi, b) raudteede liini, kas liikuma koosseisu wõti raudtee hädaohuta liikumiseks ülesseatud hoiatusmärkide tahteline häwitamine wõti tähtis rikkumine, ning 5) tunnimehele wõti sõjalisele karaulile kallaletungimine, sõjalisele karaulile wõti sõjalise ja tsiviil poliitsei ametnikkudele sõjariistus wastupanek, samuti ka tunnimehe wõti karauli wõti poliitseiametniku tapmine.

Riigitorra ja awaliku rahu kaitse õigused ja kohustused pannakse kindral-kuberneride, kuid teatud juhtumistel ka teiste isikute peale, kelledele niisugustel juhtumistel kindral-kuberneri õigused antakse.

Kindral-kuberneri wolitused on väga põhjalikult ette nähtud § 19: temal on õigus awaliku korra ja riigi julgeolekuse puutuwates asjades sunduslikke määrusi wälja anda; nende määruste rikkumiste eest karistust määrata kuni kolmekuulise wangistuseni wõti kindluswangistuseni wõti

roharrahwi kuni kolmetuhande margani; tähendatud karistusi oma wõtmuga täide wiia wõti selleks testi wolitada; niisuguseid süütegude ja üleastumiste asju, mis harilikus korras kohtutele alluvad ja mis enesega eelpooltähendatud määrast kõrgemaid karistusi kaasa ei too, administratiiv otsustamise alla anda, sellest enne awalikult teada andes; ütsiuid üldistes nuhtlusseadustes ettenähtud süüteguid sõjatohtute hoolkonda anda sõjaseisutorda puhul maksimate seaduste järele otsustamiseks; teiwid teatud süütegude ja üleastumiste liiki, mis juba § 17 järele sõjatohtutele ei allu, üldiseft kohtualluwuseft eraldada ning sõjatohtute hoolkonda anda, sellest enne awalikult teada andes; sõjatohtu hoolkonda antud asjades tehtud otsusi lopulikult kinnitada; igasuguseid koossekkuid ära keelata; korraldusi teha igasuguste kaudusliste ja tööstusliste ettewõtete julgumiseks; perioodilisi wäljaandeid kinni panna; isikutele isikutele sõjaseisutorda kuulutatud maa-alal elamist ära keelata; neist maa-aladest isikuid isikuid wälja saata, ning wäljamaalasi riigist wälja saata; liikumatusid warandusi sekwestreerida ning liitumat warandust aresti alla panna jne.

Ühes sellega laienewad ka poliitseiülemate õigused esialgse wangistamise ja läbiotsimiste õiguse suhtes, millest warem „Politseilehes“ ilmuwad kirjattikkides — „Sisupruutumatus“ ja „My house is my castle“ („E. Politseileht“ nr. nr. 45, 1, 2, 3) pikemalt jutt oli. Ühtlasi on nendes määrustes ettenähtud administratsiooni kõwendatud wastutus mitte wõimupiiridest üleastumise, waid wõimu mittetarwitamise eest.

Meie tõime sõjaseisutorda kuulutatud maa-alade kohta maksimate määruste siju täielikult sellepärast, et nad, nagu warem juba tähendatud, meil maksima erakorralise seadusandluse moodustawad, muidugi niiwõrd, kuiwõrd nad meie põhiseadusega muundetud ei ole. Nagu warem tähendamine, sai 1881 a. 14. augusti seadus Wene ajutise walitsuse määrusega 1917 a. 16. juunist maksimiseks tunnustatud ning meie seadusandluse üle ei tulnud, mis muu seas kinnitust leiab Riigikohtu seletuses 1920 a. 16 apr. Teisest küljest on selge, et ka Wene erakorralise seadusandluse järelejäanud jupp meil ainult ajutiselt püsida wõib, kuni ka põhiseadusele täiesti wastawa seadusega ära muundetud saab, mis igatahes lähemas tulewikus peaks sündima. Nende määruste muutmise tarwibuseft rääkides, seisame meie siiski kau-

gel tõendamiseft, nagu oleksid need määrused mete põhiseadusega vastolus. Esimesel silmapilgul võib ebaloomulikkuna paistata, et määrused, milledeft sõja puhuks erakorraline seisukord ette nähtakse, meil maksivad ajal, kus sõjast juttugi ei võida olla. Teisest küljest võib paista päris õigena ka tõendus, et meil erakorraline seisukord ainult sõja puhul võib välia kuulutatud saada. Kuid kui mete põhiseaduse poole pöörame, siis peame tunnistama, et sõjaseisukorra kohta käivate määruste tarwitusele mõtmine ka rahu ajal põhiseaduse poolt õigustust leiab.

Nii on § 26 teises laos öeldud: „Kodanikkude vabaduse ja põhiõiguste erakorralised kikkendused astuvad jõusse seaduslikus korras kindla tähtajani väljakuulutatud kaitseisukorra puhul vastavate seaduste põhjal ja piirides.“ Sellest ütelistest ei saa õige parema tahtmise juures välja luueta seba, et erakorralist seisukorda võimalik ainult sõja puhul välja kuulutada ehk et võimalik ei ole neidsamu määrust tarvitusele võtta nii sõja korral kui ka poliitilistel põhjustel. Kust selle vastu, leiame põhiseaduses kaudse kinnituse selle kohta, et tarnane teurmitis temaa täiesti kokkulas. Nii mõime § 74 järomist leida: „erakorralised kohtud on lubatud sellekohase seaduse piirides ainult sõja ajal. Kaitseisukorras ja sõjalaemadel.“

Kõne all olevad määrused on, nagu ilal

tähendamine, maksivad ainult niivõrd, kui võrd nad põhiseadusega muudetud ei ole. Kuid põhiseadusega on muudetud sõjaseisukorra väljakuulutamise ja ärakaotamise kord. Vastavalt § 60 p. 5 kuulutab välja kaitseisukorra nii ükssüks riigiosades, kui ka kogu riigis valitus ning esitab selle Riigikogule kinnitamiseks, s. o. sõjaseisukorra väljakuulutamine sünnib seadusandlises korras; samas korras sünnib ka tema ärakaotamine, kuigi sellest ofekohe midagi öeldud ei ole, kuid mis selae sellest, et seadus ainult seadusega muudetud võib saada, s. o. seadusandlise mõimu poolt antava aktioa. See paistab muu seas ka § 34, mis ütleb: „Rahvahäälendamisele ei kuulu ega mõi rahvahäälendamise teel ofustamisele tulla eelarve. . . kaitseisukorra väljakuulutamise ja lõpetamine“ jne.

Tuleb tähendada, et sõjaseisukorda ainult kindla tähtajani võib maksima panna (§ 26); kuid sellest ei mõi veel suurt järelda, et teda uue tähtajani pikendada ei mõi, mis muiduqi põhiseaduse § 60 p. 5 kindlaksmääratud korras peab sündima; kui aga seba ei tehta, lanab sõjaseisukord iseeneft ära — ilma igasuguse seadusandlise mõimu ofawõtuta, mis ainult siis tarwitik, kui sõjaseisukord warem väljakuulutatud tähtaega lõpetataffe.

Õpüks ilkame juure, et meil eespool tähendatud määrustes ettenähtud kindrakubernert õigused siiseministrile antud.

(Õpp.)

Looduskaitsest.

J. Kalw.

(2 järg.)

Kas soovitaw mõi üldse kättesaadam ainult riigil mõi seadusandluse kaudu looduskaitset teostada, selle kohta awaldataffe lahkarvamisi. Arwataffe, et wabad asutused sel ajal oma suurema liikuwuse tõttu rohkem suudawad korda saata. Siiski peab tähendama, et ka riikline looduskaitse häid taotlari andnud.

Mõnes riigis on seadusandlised määrused ainult üksikute asjade mõi loomade kohta välja antud, kuna teistes aga terwe loodusmuutuste kaitse ühise üldise seadusega korraldatud.

Geograafilisema riiklise looduskaitse korralduste maana peame nimetama Põhja-Ameerikat. Nii suurejoone-

lisset, kui Põhja-Ameerika ühiskriigid, ei ole weel keegi teine riik oma looduse eest hoolitfenud.

Nja joofful on seal asutatud kuus nõnda nimetatud nakkionaalparki, millede kogupind mitmed tuhanded hektarid kokku teeb. Nendes parkides on kõwasti keelatud lasterikstu tarwitada, jahtida, midagi rikuda mõi mõnd lindu mõi metslooma tappa. Selle tõttu on seal suudetud alles hoida niisuguseid imestamiswäariksi loodusilmutusi, mida waewalt kusaail mujal näha võib. Ühest suuremast nendest kaitserinadondist, Yellowstone paroiist, rääkitaffe kui ilma imest. „Seal tõusewad taewa poole õitafasunred ning weidrakujulised kaljud.

Tugewad kofed langewad kõrgustikkudest mahutades alla ning suured metsad sirutawad endid pikalt ja laialt üle kanguste, läbilõigatud rohuga kaetud lagendikkudest ja sügawatest kuristikudest. Kõige isearaliskum selles piirkonnas on aga kuumad hallikad ja purtskaemud, mis teatud aja järele äkitselt maast wälja woolawad ning astmewiisi järkjärgult kõrgesse tõusewad. Mõned neist soojawee hallikatest pilluwad tugewaid weejugaasid kuni 60 m. kõrguseni. Pimestawana läigib nende all pisarkiwine pind, milles paistawad omapäraselt kujunenud terrassid ning taewasiniise weega täidetud kaussifarnased augud." (Dr. A. Guenther — Der Naturschutz).

Selles pargis elutsewad mitmetesugu haruldased metsloomad, nagu piisonid, Ameerika hõbelõwi wõi puma jne. Samuti wõiwad seal rahulikult elada linnud, kuna aga jõed kaladest otse kubitsewad.

Järamisena wõiks nimetada Sequoia — natsionaalparki, kus tugewaid mammutpuid kaitstakse. Seal leidub puud, mis 100 m. kõrguseni ulatawad ja mille kiveest tunnel läbi raiatud, mis nii lai, et seal wabalt wantriga läbi sõita wõib. Sama tunnud on Yosemite park oma ilusate mägesikkude orgudega. Edasi wõib nimetada General Grant natsionaalparki, Morent Rainier nat.-parki jääluugustik-maastikuga ja arktilise taime- ja loomariigiga ja lõpuks Arizona natsionaal-parki tema kivistunud metsaga.

Peale nimetatute parkide on, osaltfelt ühiskute osariikide poolt, terwe hull wähe- maid kaitseringkondi asutatud.

Hiiglatoreda lindude kaitseringkonna on ameeriklased elanikkudeta 17 qkm. suurusel Baysoni saarel (Hawai saarestikus) Wailses okeanis asutanud. Seal hauduwate lindude arwu on 15 miljoni peale arwatud. Teatud ajal paistab terwe saar hauduwatest lindudest koos seiswat ning rannal lamawad kilpkonnad ja hülged. Kõige sagedasem lind on seal albatros, farnanedes hiigla kajakale; kuid peale tema otswad ka umbes kolmkümmend teistliiki lindsid selle saare haudumise ajaks üles. Paradiisina paistab see saar sinna killa tulijale; päris kartmata lasewad linnud wõerast neist ligidalt mööda sammuda. (Guenther).

Euroopas nimetatakse eeskujulise looduskaitse korraldustega riigiks Preisimaad.

Esimisena wõiksime siin nimetada maastiku ilu alahoidmiseks tehtud korraldusi. Nii anti 1902 a. seadusega walitusasutus-

tele, nende hulgas ka poliitseile, õigusmaastiku ilu poolest silmapaistwate maakohtade ilme rikkumist reklaamsiltide, kirjutuste jne. läbi ära keelata. Weel kindlamad määrused leiduwad selles suhtes 1907 a. 15 juuli seaduses, millede järele walitfuste esimehed (Regierungspräsidenten) ringkonna komitee (Bezirksausschuß) nõusolekul maastiku ilu kaitseks korraldusi wõiwad teha, ära keelates ehitusi ette wõtta, kui selle läbi mõne maakohta ilu tuntawalt rikutud saab. Selle seaduse põhjal on hull korraldusi maksma pandud, milledega ühelt poolt puht muinsusi kaitstakse, teiselt poolt aga ka metsaosad, rannad, järwed ning mitmesugused waatekohad ümbermoonutamise eest hoiatakse.

1906 aastal sai asutatud n. n. „Riikline loodusmuinsuste hoolituswalitus“ („Staatliche Stelle für Naturdenkmalpflege“). Kultusministri poolt 22. oktoobril 1906 a. tähendatud asutuse kohta wäljaantud põhilause järele on, wiimase ülesandeks:

1) Preisimaal leiduwate loodusmuinsuste kohta selguse muretsemine, nende uurimine ja kestem walwe,

2) loodusmuinsuste alleshoidmiseks tarwilikkude abinõude kaalutlemine,

3) asjaosaliste õhutamise korrapärasele kaduda ähwardamate muinsuste kaitsele, nõuandmine nõuetawate abinõude tarwitusele wõtmise ning tarwilikkude wahendite muretsemise juures.

Tarwiliste wahendite muretsemine on asjaosaliste asi. Asutusel selleks otstarbeks summasid ei ole. Tema peab asutusetele kui ka erasiikutele selles asjas seletusi andma. eriti kas see wõi teine asi loodusmuinsus on wõi mitte ning kuidas teda kaitsta. Riikline komisjar allub otsekohse kultusministriile, kellele ta iga-aastase aruande peab esitama. Nõuandmaks orgaaniks on kultusministriil sel alal sellekohane kuraatorium, kuhu iga asjaosalise ministeeriumi poolt üks komisjar komandeeritakse.

Selle organisatfiooni laiendamiseks anti kultusministri poolt 1907 a. uus korraldus wälja, mille järele prowintfides wastawad prowintskomiteed ja tarwiduse järele ringkonna komiteed eslu kutsuti. Need komiteed seisawad koos ametasutuste ja teadusliste asutuste ning ühingute esitajatest, kui ka asjast huwitatuist erasiikuteist. Ametid on auametid. Tarwilikkude summade muretsemine on komiteede eneste ülesandeks.

Ka teised riigiasutused on oma ringkirjade ja ka trükitis avaldatud kirjatoodega looduskaitsele palju kaasa aitanud.

Samuti kui Preisimaalgi, on ka teistes osariikides looduskaitse alal mitmesuguseid korralduji tehtud.

Looduskaitse mõiste on väljendust leidnud isegi Saksa 1919 a. põhiseaduses, kus art. 150 selle kohta järgmist üeldub: „Kunsti, ajaloo ja loodus, kui ka maastikulisel muinused käivad riiklike kaitse alla.“

Ka Saksa riigiasutused ei ole looduskaitsele oma tähelepanu keelanud. Nii on riigi postivalitsuse poolt ette kirjutatud telegraafi ja telefoni liinide ülesseadmisel üksikutele juhtumistele tähelepanuväärilisi puid alles hoida. Teistel juhtumistele on telefoniliin maa alla pandud, et mitte maastiku ilu rikkuda. Samuti on sõjaministeeriumi poolt ette kirjutatud, loodusmuinsuste kaitsele tähelepanu pühendada ning selle teostamiseks abiks olla.

Ei või nimetamata jätta ka Saksa 1908 a. 30. mai linnukaitse seadust, mis rajatud 1902 aastal Pariisis ärareetud sellekohasele rahvusvahelisel konverentsil vastuvõetud lepingule. Selle seaduse määrused on peajoonetes järgmised: Peale müüa pakkumise ning müügi on keelatud ka Euroopas elutsevate lindude liikidesse kuuluvate lindude pesade, munade ja poegade ostmine ning jisse-, välja- ja läbiwedu. Lindude püüdmine liimiga või linguga on keelatud. Jahitawatele metsloomadele kui ka kaladele kahjutoowaid linde on lubatud jahipidamise või kalapüügi õiguslistel isikutele tappa. Kahjutoowaid linde võib wiinamägedel, aedades ja hoiumetsades ainult laskeritstaga tappa. Kahjulikkude lindude hulgast on aga terve rida linnulike välja arwatud, kes kaitse alla kuuluvad. Peale selle on seaduses ära tähendatud tähtsajad, kumas teatuid linde tappa ei või jne.

Schweitsis on kõikides kantontides mõnede lillede kaitse kohta (Edelweiß) määrused välja antud ning mitmes ringkonnas on alpitaimede väljakitkumine ja kauplemine ning laialijaatmine seaduslikult keelatud. 1906 a. asutati seal loodus- ja eelajalooliste muinsuste kaitseks sellekohane kindralkommissjon. Mitmel pool on asutatud alpiad (Alpengärten) ning räpsukiwid (erratische Blöcke) inventariseeritud. Seltpooltähendatud kommissjoni poolt väljaantawate aastauilewaadete kaudu tehtakse elawat kihutustööd looduse kaitseks.

Daanis, pöbras walitsus juba läinud

aastajal oma tähelepanu loodusmuinsuste kaitse peale. Nii sai muu seas 1846 aastal kuningliku otsusega suurem räpsukiwi, Keffelagersten, mille ümbermõõt 45 m. ja kõrgus umbes 10 m., igajuguste muudatuste ja rikkumiste vastu kindlustatud. Peale selle on terve rida maakohti kaitseringkondadeks muudetud, nagu suurem rändaw Raabjerg Mile diiin Kap Stageni läheduses, mis tüüpilisemat diiini ning ranna taimestikku pilti pakub. Ka linnukaitse kohta on makswad mõned seaduslikud määrused.

Inglismaal on, kuigi seal senini looduskaitse alal riiklised abinõudid tarwitusele ei ole võetud, terve rida tähelepanuväärilisi kaitseringkondi loodud, milledest meil warem jutt oli. Kuid Inglise asumaaades on aga selle asemel terve rida korralduji sellel alal välja antud. Aafrikas on Matoppo mägedes natsionaalpark asutatud, kus ka sealne loomariik kaitstud saab. Et Indias sealsed metselwandid ikka harwemaks jäid, ning neid samuti nagu Aafrika omaid, kadu ähwardas, siis said nad juba minewa aastajaja seitsmekümendamail aastatel walitsuse poolt kaitse alla kuulutatud. Suuremad kaitseringkonnad on loodud Austraalias, nii natsionaalpark Sydney juures ning teine, weel laialdasem Queenis, mis oma alla kõrgemad Põhja-Austraalia mäed võtab ning milles esialgne taim- ja loomariik puutumatuks alal hoitakse. Kaunis agaralt on ka Uuel-Meremaal looduskaitset katsutud teostada. On asutatud sellekohane komitee, kes loodusmuinsuste kaitseks tarwilikka wahendisi nuretseb ning looduskaitse ideesid laialt laotab.

Prantsusmaal on kaitsepargid Belvoir juures (Alpides) ning Fontainebleau's. 1906 a. anti välja seadus, mille järele riigile wõõrandamine lubatud, nagu see muu seas Sessenti muinsuskaitse seaduse järele sünnib. Mõnes prowintsis on ilusate maakohtade inventariseerimiseks wastawad komiteed loodud.

Hollandi riigi poolt kuulutati juba 1889 aastal Jaawa saarel suurem põline metsatükk kaitseringkonnaks.

Rootsis sai 1910 a. 1. jaan. uus kodumaa kaitse seadus vastuvõetud ning on riigi kullul 14 natsionaalparki loodud, milledest kõige wäiksem 20 ha ja suurem 19 ruutmiili suur.

Mis meil makswasse Wenelt pärandatud seadusandluse puutub, siis on see looduskaitse suhtes äärmiselt waene kaitse-

määruste poolest. Kuid neilgi mõnedel määrustel, mis puht looduskaitseliseks võiks nimetada, ei ole tähendust meie kohta. Nii näituseks Põllumajanduse seaduse § 337 ettenähtud keeld piisoniifi tappa.

Muidugi mõista ei või nimetamata jätta meil maksvat jahi ja kalapüügi korraldust. Et aga nii jahikorralduste kui ka kalapüügi kohta käivate määruste üle „Politseilehes“ warem kirjatükid ilmunud, kus tähendatud korralduste ülewaade antud, siis ei ole tarvidust siin neid uuesti käsitama hakata. Tähendame ainult veel kord, et walwe tähendatud määruste täitmise järele politsei peal lasub (Üld. kub. asutusl. § 681 ja Põllumajanduse seadus § 348).

Edasi võiks nimetada metsaseaduse § 186 (W. S. K. VIII k. 1 j.), mille järele teatud metsade (заказные или заповѣдные лѣса) raiumine ktsendatud või keelatud. Tähendatud paragrahwi märkuse järele võib Riisisaare metsa raiuda ainult wiieftkümnest kuni kuuekümmesse sülla kauguselt kaldalt arvates, kuna aga kõvasti selle eest peab hoolitsema, et selle metsa wäline ilme muudetud ei saaks. Kuid seda korraldust ei saa muidugi looduskaitseliseks võtta,

waid see on sündinud lihtsalt laewasõidu huwides.

Maksma linnaseaduse järele (§ 188 p. 6) on linnawolikogudel õigus loodusmuinuste ja haruldaste loomade, puude ja taimede kaitses sunduslikka määrusi wälja anda.

Wõiks ette tulla weel mõndagi määrust, mis kaudjelt loodusmuinusi riitawad, kuid niisugused määrused on peaaesjalikult tingitud mitmesugustest majanduslistest, terwishoidlistest jne. huwides.

Tähendame ainult weel selle peale, et politseiametnikud on kohustatud allumuse järele ette kandma kõigist ettetulewatest ning leitud haruldastest loodusmuinustest (Üld. kub. asut. l. §§ 681 p. 36, 324).

Rõpetades seda lühikest ülewaadet, peame ära märkima, et meil huwi looduskaitses wastu üldiselt märkja tõusnud, mida näitawad sagedased kaebtused ajalehtis ja ajakirjades ühe või teise loodusmuinuse häwitamise kohta.

Rõpuks olgu tähendatud, et haridusministeeriumi poolt kuuldawasti lähemal ajal uus linnukaitses seaduseelnõu walitussele kawatsetatse esitada. Samuti võib loodusmuinustes kaitses määrusi leida muinuskaitse seaduse esialgses eelnõus.

Õigusteadusest.

Tsiwil-õigus.

Wann. adw. K. Mikfeldt.

III. Stimaks, võib kohustus, kui juridiline wahetord ka seaduswastaste toimuste, õigusrikkumiste puhul tekkida, milledest juba jutt olnud (waata „E. Politseileht“ nr. 52, „Õigusrikkumine“). Täiendawalt tuleb siin weel paar sõna wiigastuste ja terwise rikkumiste kohta ütelda.

Saab kellegi terwis teise juu läbi rikutud ehk kaotab tema isegi selle tõttu oma elu, on süüdlane kohustatud kõiki sündinud kahju ära tasuma (W. S. K. §§ 344, 4552 ja 4556). Selle juures võib kahjusaaja nõuda kasu mitte ainult selle kahju eest, mis tema warandusele otsekohe tehtud, waid ka selle eest, et teataw kasu, mida tema oma töö läbi saama pidi, näit. palk, on kaduma läinud (потерянная выгода, lucrum cessans; §3437). Sellepärast peab süüdlane kõik rawitsemise ning jurma puhul ka matuse kulud kandma; kui kahjusaaja on töowõimetuks saa-

nud, peab süüdlane tema ülespidamise eest muresema, kusjuures aga kahjusaajal ka õigus on ühefordset kapitaal summat 10 aastani (по 10 лѣтней сложности) nõuda, teiste sõnadega pensioni asemel kapitaal.

Surma tagajärjel tuleb süüdlasel kõiki neid ülewaltpidada, kelle tootja surnu oli; kui aga wiimastel omal warandust elamiseks jatkub, siis on süüdlane oma kohustusest waba.

Kahjutasu suuruse kindlaksmääramine sünnib kohtu aranagemisel, kusjuures tuleb arwesse wõtta ühest poolt, kahjusaaja isiketulekut ning tema ja tema perekonna elu wiisi ja teiselt poolt, süüdlase waranduslikst seisukorda (§ 4557).

Harilikult peab kahjusaaja (ehk tema pärijad) tõeks tegema esiteks kahju suurust ja teisels, et see kahju just süüdlase toimuse ehk mitte toimuse (унышение) läbi tek-

finud, kusjuures toimus kurtahiline eht ettevaatamata oli (§ 3304). Ei saa tema neid asjaolusid kindlaks teha, siis jätab kohus nõudmise rahuldamata. Kuid mõnedel juhtumistel on jarnane tõekstegemine wäga suurte raskustega seotud ja peaaegu wõimata, nagu näituseks wigastuste juures, mis tööstusettemõtetest, raudteede ning aurulaewade eksploatatsoonid juures wõib saada. Sellepärast on ka seadusandja jarnaste juhtumiste kohta tähendanud, et siin tuleb ette wõtja le tõeks teha, et kahju saaja oli ise õnnetuses süüdi wõi et õnnetus sündis kõrwaldamata jõu tõttu (непредолимая сила) ja et kõik ettevaatuse abinõud (средства предосторожности) olid tarwitusele wõetud.

Sarnaste nõudmistele jisseandmiseks on ühe aastane tähtaeg ettenähtud.
R o h u s t u s t e k i n d l u s t a m i n e (обезпечение обязательствъ).

Nagu meie juba pandi õiguse juures nägime („E. Politseileht“ nr. 59/60), on wõlajalaldajal sagedasti tarwis oma nõudmist kindlustada. Peale pandi, wõib see weel mitmet wiisi sündida, nimelt käsiraha, wõla kindlustamise, tagandise ja tagise läbi.

1) **Käsiraha** all (здатокъ) mõistab Balti Grafeadus seda wäärust, mida üks kontrahent teisele lepingu sõlmimise juures annab, mitte ainult lepingu sõlmimise tunnistuseks, waid ka tema täitmise kindlustamiseks (§ 3359). On leping täidetud, siis antakse käsiraha tagasi ehk wõetakse arwesse. Jääb aga kohustus täitmata, ilma et keegi kontrahentidest selles süüdi oleks, siis on käsiraha andjal õigus antud käsiraha tagasi saada. On aga käsiraha wõtja kohustuse mittetäitmisel süüdi, siis peab tema kahetsekselt tagasi andma.

2) **Kohustuse kindlamine**, luba kohustust täita (подтверждение существующаго обязательства) seisab selles, et wõlgnik lubab teist korda oma wana kohustust täita. Niisugune lubamine on aga maksew ainult siis, kui aluswõlg olemas. Sarnase kindlamise põhjal on wõlajalaldajal kergem oma nõudmist kindlaks teha ja peale selle, kui peakohustus, näit. aegumise tõttu kadunud, ja temal ikkagi nõudmise õigus wõlgniku wastu. Ehk küll niisugune kindlustamine abinõu Balti Graf. otsekohe ettenähtud ei ole, siiski järgneb tema § 3587.

3) **Tagandise** (неустойка) all mõistetakse lisalepingu läbi kindlaksmääratud trahwi teatava kohustuse täieliku wõi osa-

lise mittetäitmise eest. Arusaadaw, et kui wõlgnik ei saa oma kohustust täita temast mitte ararippuwate asjaolude tõttu, siis ei wõi ka usaldaja tema käest mingisugust tagandisemaksu nõuda.

Balti Grafeaduse järele on tagandisel alternatiivne iseloom: wõlajalaldajal on õigus tagandise maksimist nõuda ehk kohustuse täitmist; wiimase asemel ka kahjude tasu (§ 3372). Kuid wõlajalaldaja wõib ühes täitmisega ka tagandist nõuda, kui selle kohta oli kokkulepe ehk kui tagandis oli ettenähtud selleks juhtumiseks, kui täitmise õigel ajal ei jõnni.

Mis puutub osalist täitmist, siis ei wõibasta see weel wõlgniku tagandise maksimisest. On aga kahju suurem, kui tagandis, siis on usaldaja õigustatud ülejäänud summat nõuda. Peanõudmise lõpetamisega lõpeb ka tagandise leping, sest temal iseseiswat tähtsust ei ole.

4) **Tagis** (поручительство) on kolmanda isiku kohustus wõlgniku wõla eest täielikult ehk osas wastutama (§ 4505 ja järgm.). Tagis wõib olla kas 1) lihtne (простое поручительство) wõi 2) tähtajaline (срочн.) Esimesel juhtumisel wastutab käemeees ainult selle eest, et usaldaja nõudmine saab ühe üldise rahuldatud. Sellepärast hakkab tema wastutama pärast seda, kui wõlgniku warandus saab ära müüdü ja saadud raha ei jätke wõlgde katmiseks. Teisel juhtumisel wastutab käemeees selle eest, et kohustuse täitmise sündis õigel ajal. Ei maksa näit. wõlgnik õigel ajal oma wõlga ära, wõib seda kohe käemehe käest nõuda. Igatahes aga peab tagis wõla summale wastama ja ei tohi temast suurem olla. Ühe asemel wõiwad ka mitu kämest olla, kes siis solidaarselt wastutawad, nii et usaldajal õigus on iga ühe käest terwet wõla tasumist nõuda.

Wõlajalaldaja wõib iga ühe käest terwet wõlasummat nõuda, kuid see kaaskäemeees (сопоручитель), selle wastu jarnane nõudmine kohtule jisse antud, wõib jaotamist nõuda, n. nim. jaotamise tagandus (отводъ раздѣла), mis seisab selles, et kohtja käest saab esialgselt wäljamõistetud wastaw osa wõlast, ülejäänud summa tuleb usaldajal aga teistelt kämestelt nõuda; ainult pärast seda, kui wiimased ei ole teda rahuldanud, wastutab esimene (§ 3350).

Tagis on lisaleping, sellepärast on igal käemehel ka õigus nõuda, et wõlajalaldaja enne oma nõudmisega peawõlgniku poole pöördaks ja pärast seda juba tema käest täit-

niist nõuats (§ 4519). On käemees aga oma kohustuse täitnud — võla ära maksnud, võib tema jeda summat võlgnitult ja teiselt käameestelt tagasi nõuda.

Tagise kohustus lõpeb: 1) peatohustuse kustutamiseega, 2) kui võlausaldaja ei saanud peawõlgniku käest rahuldumist oma hooletuse ja wiivituse pärast, 3) kui tagis oli teatava tähtaja peale luwatud jne.

Kohustuste muutmise (изменение обязательств). Erialsjed kontrahendid — aktiiv ja passiiv võivad teataval juhtumistel kohustusest wälja astuda ja nende asemel uued astuda.

I. **Aktiiv subjekti muutmise**. Ühe võlausaldaja asemele võib teine astuda, kui esimene oma nõudmise õigused (права требования) — teisele üle annab (н. н. „cessio“). See üleandmine võib jändida juriidilise toimingu, lepingu või testamendi põhjal, kohtuotjuse ja seaduse põhjal (§ 3461).

Põhimõtteliktul võib igas kohustuses usaldaja oma õigust üle anda, sest tuleb oletada, et võlgnikul on ükskõik, kelle kasuts tema oma kohustust täidab. Grandid võib teha ainult siis, kui kohustuse siju või seadus seda ei luba, näit. ei või üle anda wäemate õigust ülespidamise peale oma laste käest. Üle anda võib selle juures igasuguseid nõudmisi, isegi tulema saamad ja tingitud (условныя) — § 3467, kuid nõudmise üleandmine kahetülgsje lepingu juures ei tähenda veel mitte, et üleantud on ka wastukohustus (встръчное обязательство).

Endine usaldaja harilikult wastutab selle, et tema on maksma õiguse üle andnud, millel mingit juriidilist wiga ei ole; et uus usaldaja aga rahuldatud saab, selle eest juba tema igaford ei wastuta. Seda tema teeb ainult teataval juhtumistel, näit. wekslite ja kaubaladude tunnistuste üleandmise juures. Meie Balti Grafeadus loeb siiski erialgsjet usaldajat nii kaua usaldajaks, kui tema järeltulija ei saa täieliktul rahuldatud ehk kõige wähemalt ei anna võlgnikule üleandmisest teada (§ 3481, 3474).

Wahetord erialgsje usaldaja ja võlgniku wahel lõpeb ära, sest esimene astub kohus-

tusest wälja ja võlgnik ei wõi enam temale täitmist paktuda, waid peab seda uuele tege-ma. Kuid selleks on ka tarwis, et võlg-nikul jamafejt õiguse üleandmisest jaats seaduses ettenähtud forras teada antud; jeniini võib tema oma kohustusest lahti saada, rahuldades erialgsjet usaldajat (§ 3474).

Mis puutub wahetorda uue usaldaja ja võlgniku wahel, siis ripub tema täitsa wana wahetorrast ära erialgsje usaldaja ja võlg-niku wahel, sest keegi ei wõi rohtem õigu-si edasi anda, kui temal neid omal on, ja võlgnikul jääwad uue usaldaja wastu need-samad tagandised ja wastunõudmised, mis temal endise wastu olid (§ 3476, 3480).

II. **Passiiv subjekti muutmise**. ei ole usaldajale mitte ükskõik. Kui seda tingimijeta lubada, siis wõiks igasje kohus-tusesse ustawa võlgniku asemel mingijugune kahtlane isik asuda, nii et nõudmise rahuldamine küsitaw oleks. Sellepärast peab võlgniku wahetamiseks juba usaldaja nõusolek olema (§ 3588), wälja arwatud ainult mõned juhtumised, nagu näit. kohus-tuste üleminet võlgniku surma puhul te-ma pärijate peale ehk nende kohustuste üleminet kolmanda isiku kätte, mis kin-niswara pantimise läbi kindlustatud on. Siin antakse kinniswara omanikule-wõlg-nikule õigus warandust wõõrandada ühes tema peal lasuwate koormatustega, sest usaldaja nõudmise kindlustamine (обезне-чение) ei wähenne sellest, et ühe võlgniku ase-mele teine astus.

Kohustuste lõpetamine (прекращение обязательств). Kohustused üle-üldje wõivad lõppeda kas poolte kokkulep-pel, nagu täitmise läbi jne., ehk asjaolude tõttu, mis pooltest ära ei ripu, nagu surm, iganemine jne.

I. **Täitmine** (исполнение). Normaalselt lõpeb kohustus sellega, et kohustatud isik seda täpisealt täidab, nagu selle kohta kokkulepitud oli wõi seadus seda nõuab. Sellepärast peab iga täitmine siindima õige subjekti poolt õigele subjek-tile, õiges kohas, õigel ajal ja wiimaks õigel wiisil (§ 3484).

Kirjadest toimetusele.

23. a. „Politseilehe“ toimetus.
Palun teie aumäärt lehes alljärgnewatele rida-dele lahkesti ruumi.

Teatavasti on maal posti agentuurides ka tele-

fonid sees ja antakse soowijatele tarwitada, warem oli ka agentuurides sellekohased raamatud siise seatud, kuhu postiametnik räägitawa lõne siise märkis, ja rääkijale ka raha wastuõimise üle

3. Kõik maad riigi metsade piirkonnas, mis metsaaluse pinna hulka ei ole arvatud, vaid kasutatakse muudeks otstarbeks, on kas välja renditud või metsaametnikutele pidades antud, peavad kandma ja täitma teede korraspidamise kohuseid üldisel alusel, muude maade ja kinnisvaradega ühewõrdsest. Selle kohustuse alla ei kuulu väikesed metsalagenditid, mis ajutiselt lähikeseks asfaks ühte järge kuni 3 aastani heinamaana kasutada antakse kuni selle maa-ala metsafuuktuuri alla võtmiseni, s. o. kui need lagenditid metsa alla jätmiseks metsamajanduskavades on üles võetud.

4. Metsailemad on kohustatud teatama p. 3 nimetatud maade üle wallawalitsustele, nende nõudmistele peale, kõik selleks olewad teated, mis tarvilikkude teede korraspidamise kohuse õiglaselks jaotamiseks.

Politsei nõutakse ehitusmääruste täitmise järelwalwet.

Ehiti on juhtumisi ette tulnud, et ehituste juures kas linnawalitsuse poolt kinnitatud ehitusplaanidest mõnel wiisil kõrwale kalduakse või ehituste kohta käiwaid funduslikke määrusi rikutakse. Nüüd on linnawalitsus otsustanud politsei poole

pöörata, et ehituste kohta käiwaid funduslike määruste täitmist ehitajatele kategooriliselt nõutaks.

Juhime siin kohal tähelepanu „E. Politseilehes“ ilmunud kirjatüki peale, kus see küsimus warem puudutatud, nimelt „Politseilikest ehituste järelwalwest nr. nr. 53/54 ja 55/56.

1. märtsil s. a. on ilmunud „Riigi Teataja“ nr. 30 — jiju: Seadus Eesti Demokraatliku Wabariigi ja Wene Nõukogude Wabariigi, Ukraina Nõukogude Wabariigi ja Walge-Wenemaa Nõukogude Wabariigi wahel tehtud sanitaarkonwentsiooni kohta. Sanitaarkonwentsioon.

3. märtsil s. a. on ilmunud „Riigi Teataja“ nr. 31/32 — jiju: Riigi 1923 a. eelarwe. Riia riigi 1923 a. eelarwe juurde.

Saksa saatkonna teadaanne.

Tartu Saksa witsekonjulati teatab, et tema alla allub ka Tartu, Wõru ja Walga maakond ühes linnadega. Saksa witsekonjulati asub Opetaja tän. nr. 12, telefon nr. 3-97. Konjulati on awatud laupäewal kell 5-6.



Küsimused ja kostmised.

Nr. 588. Engeja G. M. Küsimus. Njajooksul on kombeks saanud, et loteriiallegriide toimepanejad peale Politsei Peawalitsuse poolt lubatud loterit weel üksteid suuremaid asju eraldi välja loofiwad, nagu tuulamismasinad, lilled, nukud jne., mis aga lubas pole ära tähendatud ja mis täiesti eraldi ja ise hinnaga sünnib. Kas võib sarnaseid eri loofimisi, mis üldise loterit kõrwal sünnib, lubada, ehk kui lastakse loofida, kas peab seda protokolleerima ja nõudma, et aruandes saaks näidatud.

Wastus. Tuleb käia täpisealt „Riigi Teatajas“ nr. 53, 1919 a. awaldatud seaduse järgi loteriide kohta.

Nr. 587. Engeja G. M. Küsimused.

1) Ehiti paluwad kodanikud mitmesuguseid tunnistusi politsei poolt välja anda eraasutuste ja erafikutele ettepanemiseks

(nagu tunnistusi perekonna seisuga üle wabrikule ettepanemiseks). Kas on kohustatud politsei sarnaseid tunnistusi politsei korralduse põhjal välja andma, ehk võib seda ainult juhtumistel, kui tunnistus riigi- ehk omawalitsuse asutusele ette panna.

2) Jõit palub oma korterit üle waadata ja tunnistust välja anda kohtule ettepanemiseks, et tema korter lõhutud ei ole. Kas võib politsei korralduse § 16 p. 3 põhjal sarnast tunnistust välja anda, kui ülewaa-tusel selgub, et korter terve on?

Wastused. 1) On kohustatud.

2) Kodanikud tuleks sarnasel juhtumisel siwiil kohtupidamise seadusest §§ 82¹—82² kinni pidada ja kohtus tõenduste kindlustuse teadaandega esineda, kus juures kohtu aruanemise järgi tarwilne asjatundlik ülewaaatus toimetatakse.

Wäljaandja: **Toimetuskommisjon.**

Wastutaw toimetaja: **G. Maddison.**

Tegelik toimetaja: **R. Rogermann.**

Kuulutused.

Tunnustakse maksusetaks järgmised kadumaläinud tunnistused:

- S ä r m a n n**, August, hobusepaß, w. a. Seli wallawal. 9. 1. 21 a. nr. 97.
- S ä r m a n n**, Jaan, hobusepaß, w. a. Lõs-tamaa wallawal.
- S u p p**, Jüri, hobusepaß, w. a. Jõhwi wal-lawal.
- W e i s t e r**, Pärt Ennu p., isikutunnistus, w. a. Rihnu wallawal. 8. 2. 20 a., hobusepaß, w. a. 19. 1. 21 a. nr. 72 ja Jaapani wintpüksi tunnistus nr. 67, w. a. Rah-wawäe ja R.-l. ülema poolt 4. 3. 21 a.
- R ö r w i t s**, Anton Mihkli p., isikutunnis-tus, w. a. Tori wallawal. 28. 10. 20 a. nr. 837, ja kwiitung, w. a. nahapark. Anochi poolt wafikanaha parkimiseks wõtmise üle.
- P e n s a**, Rudolf Harju p., sõjawäest wab. tunnistus, w. a. 2-se diwiisi intendandi wal. 1920 a. nr. 9397. (2650)
- T ö r w e r e**, Johan Jaani p., hobusepaß nr. 402. (10654)
- R o d i o n o w**, Dementi Prokofi p., isiku-tunnistus nr. 1620 ja hobusepaß nr. 236. (10655)
- K a s t**, Gustaw Jüri p., hobusepaß nr. 202. (10656)
- B l ä c h i n**, Warfolomei, hobusepaß nr. 32. (10657)
- R ö m m**, Jaan Johani p., hobusepaß nr. 124. (10658)
- W i d e r**, Johannes-Friedrich, hobusepaß. (10659)
- S c h u n i n**, Iwan Antsimi p., isikutunnis-tus nr. 482 ja hobusepaß nr. 116. (10660)
- G o r u s c h k i n**, Jakob Iwani p., hobusepaß nr. 3. (10661)
- R a u f**, Hans, hobusepaß nr. 15. (10662)
- P u k k**, Karl Madise p., hobusepaß. (10663)
- M r o l d**, Johan Kristjani p., hobusepaß nr. 280. (10664)
- T r i e b i n**, August, hobusepaß nr. 98. (10665)
- J ö e s a a r**, August Andrese p., isikutun-nistus nr. 170 ja sõjawäest wab. tun-nistus. (10666)
- J ö e s a a r**, August Andrese p., lasteriista luba nr. 1559/6323 ja hobusepaß nr. 86/87. (10667)
- K r i w o n o g o w**, Iwan Jakobi p., sõja-wäest wabastamise tunnistus. (10668)
- P u t k**, Miikl Joosepi p., hobusepaß nr. 694. (10669)

- P a u s e p p**, Joosep Jüri p., hobusepaß nr. 72. (10670)
- K i t t a s t**, Johan Karli p., hobusepaß nr. 112. (10671)
- R o r o m n o w**, Feodor Stepani p., isiku-tunnistus nr. 27³ ja hobusepaß. (10672)
- K i i s**, Rudolf Beetri p., hobusepaß nr. 227. (10673)
- R ö m m**, Johannes Abrami p., hobusepaß nr. 31. (10674)
- S e i l ü t a**, Aleksei Nikolai p., sõjaw. wab. tunnistus, w. a. Petjeri maak. rahwaw. ülema p. 22. 10. 20 a. nr. 6203. (9192)
- D i m i t r e s** (Udu), Nikolai, sõjaw. wab. tunnistus, w. a. Tartu erakants. karant. 14. 4. 20 a. nr. 2713. (9193)
- B e d o s**, Feodor Stepani p., sõjaw. wab. tunnistus, w. a. Soomusrongide div. patal. 17. 4. 20 a. nr. 2504. (9195)
- M u n i s i m o w** (Kisilow), Feodor, hobusepaß, w. a. Slobodka wallawal. 24. 1. 21 a. nr. 761. (9196)
- B l u m**, Herman Juhani p., isikutunnistus, w. a. Jisaku wallawal. nr. 1623, ja sõja-wäest wabast. tunnistus, w. a. 4. jalaw. polgu ülema poolt 1920 a. (9392)
- M u s n e r**, Ewald Jaani p., lasteriista luba, w. a. Harju maak. pol. ülema p. 30. 6. 21 a. nr. 1049. (9868)
- R ö r g e**, Meinhard Jaani p., ajut. tunnis-tus, w. a. Tartu l. pol. 2. jsk. 1921 a. nr. 418, kuni kodakonds. lahendamiseni. (12553)
- R i c l a o s**, Gertrud Alfredi t., peatusluba Läti riigis elamise üle. (10381)
- S o f e r**, Johannes, hobusepaß, w. a. Wil-jandi l. pol. jsk. 10. 12. 20 a. nr. 205. (10385)
- S t r y k**, Ernst, hobusepaß, w. a. Wesneri wallawal. 28. 1. 21 a. nr. 271. (10385)
- J a a n s o n**, Madis, isikutunnistus nr. 1095 ja hobusepaßid nr. nr. 620 ja 621. (10679)
- P a j u**, Alfred, isikutunnistus nr. 563 ja sõjawäest wabastamise tunnistus. (10681)
- P ä r k**, Aleksander, isikutunnistus nr. 361 ja hobusepaß nr. 184. (10682)
- G r i n k i n**, Nikolai, isikutunnistus nr. 298 ja sõjawäest wab. tunnistus. (10683)
- S o o n**, Jakob, sõjawäest wab. tunnistus. (10684)
- R e i s e n b u k**, Johannes, hobusepaß. (10685)

- W e t m a n n**, Aleksander Juhani p., hobusepafs, w. a. Mustjala wallawal. nr. 194. (10872)
- E r d m a n n**, Aleksander Jüri p., isikutunnistus, w. a. Salla wallawal. 15. 10. 20 a. nr. 1173, ja sõjawäest wab. tunnistus, w. a. 6. jalawäe polgu ülema p. 8. 10. 20 a. nr. 25998. (11316)
- S i g i b e r t**, Aleksei Tooma p., sõjawäest wabast. tunnistus, w. a. 1. piiriküti pataljoni ülema p. 26. 4. 20 a. nr. 2506. (11320)
- H a n s m a n n**, Johannes Jüri p., isikutunnistus, w. a. Sinalepa wallawal. 22. 1. 20 a. nr. 692, ja sõjaw. wab. tunnistus, w. a. Lääne maak. rahwawäe komm. 27. 11. 19 a. nr. 1631. (11385/6)
- B a c h m a n n**, Jaan, püstitandmise luba, w. a. Lääne maak. pol. ülema p. nr. 925. (11388)
- M o s s**, Siegfried Jüri p., isikutunnistus, w. a. 20. 9. 20 a. nr. 11742, ja sõjawäest wabastamise tunnistus, w. a. piiriküti pataljoni ülema p. 17. 9. 20 a. nr. 6051. (12052)
- R u t t**, Karl Karli p., sõjawäest wabastam. tunnistus, w. a. Soomusrongide brigadi staabi ülema p. 1. 9. 21 a. nr. 638. (12052)
- S a a r**, Johan Hansu p., isikut. tõendam. tunnistus, w. a. Tartu krim. politsei ülema poolt 15. 7. 22 a. nr. 4135. (12052)
- L a r i n a**, Teodosja Emeljani t., isikut. tõendam. tunnistus, w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 22. 10. 19 a. nr. 237. (12052)
- U r d s t o o n**, Joosep Rosalie p., wälispafs, w. a. Reedu esitaja poolt nr. 2145, mille peal Tartu l. pol. ülema poolt elamisloa märkus nr. 2357 II, maksuwusega 20. 8. 22 a. kuni 20. 2. 23 a. (12052)
- R e n n i t**, Nikolai Johani p., pol. kordniku ametitunnistus nr. 7976²¹, w. a. Raudtee pol. ülema poolt. (12121)
- R e i n d e s**, Eduard Jaani p., sõjaw. wab. tunnistus, w. a. Pääsküla distsiplinaar-roodu ülema poolt 30. 11. 20 a. nr. 70. (12225)
- T r o s s m a n n**, August Jüri p., hobusepafs, w. a. Saulepi wallawal. 21. 1. 21 a. nr. 42. (12376)
- H ä r m a**, Juhani Peetri p., ajutine tunnistus, w. a. Lääne maak. pol. Hiiumaa jsk. ülema p. 14. 3. 22 a. nr. 36, maksuwusega kuni kodafondsuse selgitamiseni. (12471)
- R o s t n i n**, Jwan Jakobi p., ajut. kuitung, w. a. Tartu maak. pol. ülemaalt 20. 10. 21 a. nr. 90/9085, elamisloa asemel. (12556)
- D r o s d o w**, Jwan Gavrili p., elamisloha, w. a. Tartu maak. pol. ülemaalt 22. 7. 22 a. nr. 1114/8954, maksuwusega kuni 18. 7. 23 a. (12559)
- W e l t m a n n**, Eduard Preeditu p., isikutunnistus nr. 381 ja sõjawäe reserveeritud tunnistus. (12752)
- U n o**, Jlja Wafili p., isikutunnistus, w. a. Panikowitshi wallawal. 18. 7. 22 a. nr. 218, ja sõjaw. wab. tunnistus, w. a. Petseri maak. rahwawäe ülema p. 10. 6. 22 a. nr. 2683. (12853/2)
- R u s a k o w**, Timofei Gerasimi p., peatusluba, w. a. Petseri maak. pol. wal. 25. 8. 22. a. nr. 1064. (12836)
- K l a u t s**, Jaan Mihkli p., hobusepafs, w. a. Kunda-Malla wallawal. 1. 12. 20 a. nr. 53, Malla mõisa walitsuse nime peale. (13253)
- G r a d o w s k i**, Aleksei Peetri p., ajut. isikutunnistus, w. a. Rakwere pol. 2. jsk. 7. 7. 21 a. nr. 433, mille peal elamisloha, w. a. Wiru maak. pol. ülema p. nr. 3573. (13254)
- K a a s i k**, Hindrek Karli p., isikutunnistus, 31. 12. 19 a. nr. 72 ja hobusepafs 15. 12. 20 a. nr. 144, mõlemad wälja antud Küti wallawalitsusest. (13256)
- P a u l**, Jaan Peetri p., hobusepafs, w. a. Abja wallawal. 14. 12. 20 a. nr. 119.
- S e d e n t s o w**, Jwan Sewastjani p., ajut. isikutunnistus, w. a. Pärnu maak. pol. ülema p. 27. 9. 21 a. nr. 7 ja peatusluba, w. a. sealtamast 23. 11. 22 a. nr. 812.
- R o g e r**, Hendrik Aldo p., isikutunnistus, w. a. Sauga wallawal. 5. 10. 22 a. nr. 996, hobusepafs, w. a. sealtamast 2. 10. 22 a. Jakob Hendritu p. Rogeri nimele, ja wexsel, w. a. Madis Nikolai poolt 1921 a. septembrikuul — 10.000 m. peale termi-ninga 1922 a. septembrikuuni, ja piitamiügi teate nummer nr. 103, w. a. Pärnu l. walitf. (13256)
- R a p p**, Johannes Peetri p., isikutunnistus nr. 778, w. a. Sauga wallawal. 25. 2. 21 a., ja sõjawäest wab. tunnistus, w. a. sõjawägede staabi kantselei ülema poolt 16. 9. 20 a. nr. 6989.
- D i l l i n o**, Hindrek Tooma p., laskeriista kandmise luba, w. a. Pärnu maak. pol. ülema p. 5. 10. 21 a. nr. 1806.

- Maidlaas, Oskar Mihkli p.**, isikutunnistus, w. a. Pärnu l. pol. jsk. 13. 8. 20 a. nr. 11785, ja sõjaväest wabast. tunnistus, w. a. 9. jalawäe polgu ülema poolt 10. 8. 20 a. nr. 1022.
- Johanson, Anton Ado p.**, sõjaväest wab. tunnistus, w. a. 1. diviisi staabi ülevalt 18. 5. 21 a. nr. 4297.
- Sanikat, Aleksander Jüri p.**, hobusepafs, w. a. Suuremõisa wallawal. 4. 2. 21 a. nr. 140.
- Johannesberg, Madis**, hobusepafs, w. a. Suuremõisa wallawal. 22. 1. 21 a. nr. 48.
- Kill, Oskar Mihkli p.**, isikutunnistus, w. a. Mäetaguse wallawal. 1920 a. nr. 1311, rejerwi tunnistus, w. a. 1. div. staabi ülema p. 24. 4. 20 a. nr. 8567, ja koolitunnistus, w. a. Borsky ministeer. kooliwalitsusest.
- Jaanus, Eduard Madise p.**, isikutunnistus, w. a. raudt. pol. ülema p. 10. 12. 19 a. nr. 4023, ja sõjaväest wabast. tunnistus, w. a. Järwa maak. rahwawäe ülema poolt 1920 a. (1838)
- Põld, Karl Saasi p.**, sõjaväest wab. tunnist., w. a. Tall. sõjaväe haigemaja arstide komm. poolt 15. 10. 20 a. nr. 6106. (5000)
- Klassen, Jakob Jaani p.**, sõjav. wab. tunn., w. a. Pärnu maak. rahwawäe komm. poolt 5. 1. 21 a. nr. 71. (5812)
- Mõttus, Eduard**, wälispafs nr. 74, w. a. poliitse peawalits. 12. 1. 22 a. (5817)
- Wisse, Johan Jaani p.**, isikut. nr. 276 ja hobusepafs, mõlemad w. a. Rasina wallawal. (9044)
- Nägi, August Jaani p.**, isikut., w. a. Ahja wallawal. 19. 2. 20 a. nr. 321 ja rahwawäest wab. tunnist., w. a. Tall. tagawara pataljoniist. (9045)
- Kullamägi, Paul Aleksei p.**, hobusepafs, w. a. Slobodka wallawal. 13. 6. 21 a. nr. 931. (9166)
- Teiger, Wassili Kito p.**, isikutunnistus, w. a. Slobodka wallawal. 30. 1. 20 a. nr. 453, ja hobusepafs, w. a. sealtjamaast 13. 12. 20 a. nr. 383. (9167)
- Ojanurm, Pankrati Wassili p.**, hobusepafs, w. a. Slobodka wallawal. 6. 12. 20 a. nr. 232. (9177)
- Jestimow, Timofei**, hobusepafs, w. a. Slobodka wallawal. 29. 12. 20 a. nr. 550. (9171)
- Euts, Jegor Peetri p.**, hobusepafs, w. a. Slobodka wallawal. 15. 12. 20 a. nr. 411. (9176)
- Mesting, Mihail Jegori p.**, isikutunnistus, w. a. Slobodka wallawal. 26. 5. 20 a. nr. 3304—3500, ja hobusepafs, w. a. sealtjamaast 4. 12. 20 a. nr. 182. (9173)
- Mihailow, Tihon**, püssifikandmise ja hoidmise luba, w. a. Petsert maak. pol. ülema poolt nr. 120. (9175)
- Mägi, Wassili Pawli p.**, hobusepafs, w. a. Slobodka wallawal. 31. 12. 20 a. nr. 585. (9172)
- Karja, Filipp Trifani p.**, isikutunnistus, w. a. Slobodka wallawal. 8. 5. 22 a. nr. 100, ja sõjaväest wab. tunnist. nr. 4791, w. a. 6. polgu 1. roodu ülevalt 29. 4. 22 a. (9164)
- Hade, Jakob Feodori p.**, hobusepafs, w. a. Slobodka wallawal. 18. 12. 20 a. nr. 437. (9170)
- Sacharias, August**, hobusepafs, w. a. Kuitgatsi wallawal. 14. 12. 21 a. nr. 241. (8490)
- Hendrikson, August Jakobi p.**, isikutunnistus, w. a. Kuitgatsi wallawal. 9. 4. 20 a. nr. 764, hobusepafs, w. a. Keeni wallawal. 25. 1. 21 a. nr. 173, sõjav. wab. tunnistus, w. a. 8. jalawäe polgust 29. 3. 20 a. nr. 8387, ja wina tshekk, w. a. Kuitgatsi wallawal. (8491)
- Kitsberg, Amadeus**, hobusepafs, w. a. Rõugu wallawal. 30. 12. 20 a. nr. 192. (8492)
- Salem, Mihkel Ado p.**, hobusepafs, w. a. Pärsti wallawal. 29. 12. 20 a. nr. 117. (8494)
- Wisnapuu, Johan Leena p.**, hobusepafs, w. a. Tartu l. pol. 2 jsk. 2. 3. 21 a. nr. 413. (8497)
- Täht, Walda Johani t.**, hobusepafs, w. a. Tõlliste wallawal. 10. 12. 21 a. nr. 137. (8498)
- Sumberg, Johan**, hobusepafs, w. a. Patkila wallawal. 1. 7. 22 a. nr. 346. (8499)
- Ellip, Johannes Tõnu p.**, isikutunnistus, w. a. Triigi wallawal. 31. 12. 20 a. nr. 1571, ja sõjav. wab. tunnist., w. a. 10. wäljapataret ülema poolt 15. 4. 20 a. nr. 1091. (9096)
- Raun, Feodor Gnstawi p.**, hobusepafs nr. 689, w. a. Peiti wallawal. 23. 2. 21 a. (9119)
- Kitt, Martin Aleksei p.**, sõjav. wab. tunn. nr. 4517, w. a. Soomusrongide div. tagawara pataljoni ül. poolt. (9121)
- Susti, Jüri Jaagu p.**, lastekirista kandmise luba. (9696)

Kriegel, Peeter Taaweti p., sõjav. wab. tunnist., w. a. Tall. tagawara polgust 25. 5. 20 a. nr. 14942. (10061)
Strmu, Karl-Eduard Peetri p., isikutunnistus, w. a. Wastse-Aunuste wallawal. 24. 4. 22 a. nr. 658 ja Tartu rahwawäe komisjoni märkus. (13082)
Tedder, Eduard Jaani p., isikutunnistus, w. a. Haaslawa wallawal. 24. 8. 20 a. nr. 678, rahwawäest wab. tunnistus, w. a. 3. wäljajuurtükiväe ülemalt 9. 8. 20 a. nr. 4205, ja hobusepafs Peeter Rootsi nime peale, w. a. Haaslawa wallawal. 27. 1. 21. a. nr. 203. (13084)
Soo, August Hansu p., isikutunnistus, w. a. Wigala wallawal. 10. 7. 20 a. nr. 1322, sõjaväest wab. tunnistus, w. a. 9. jalamäe polgu ülemalt 16. 6. 20 a. nr. 854, ja hobusepafs, w. a. Wigala wallawal. 31. 1. 21 a. nr. 859. (13085)
Grünwald, Aksel Johani p., sõjav. wab. tunnistus, w. a. Tall. wahipataljonist. (13088)
Saarmann, Mats Mardit p., hobusepafs, w. a. Sauga wallawal. 18. 1. 21 a. nr. 110.
Kangur, Johannes Madise p., sõjaväest wab. tunnistus, w. a. 6. jalamäe polgu ülema poolt 21. 5. 20 a. nr. 15735.
Uuetalu, Jaan Mardit p., walwealuse tunnistus nr. 18, w. a. Pärnu maak. pol. 3. jsk. 15. 6. 22 a.
Jürgenson, Frits Hendritu p., sõjaväest wab. tunnistus, w. a. Uppunud waranduste peaste osakonnast 21. 5. 20 a. nr. 197.
Roop, Hans Hansu p., hobusepafs, w. a. Taawere wallawal. 2. 7. 21 a. nr. 409.
Titt, Hans Peetri p., hobusepafs w. a. Uue-Wõidu wallawal. 29. 12. 20 a. nr. 106.
Jürisson, Mihkel Jaani p., isikutunnistus, w. a. Pärnu I. pol. jsk. 1920 a., ja sõjaväest wab. tunnistus, w. a. 1. ratsamäe polgu 2. eskadroni ülema poolt 30. 8. 20 a. (5832)

Tunnustakse maksusetaks järgmised isikutunnistused:

Candsmann, Erna Tooma t., w. a. Baltiski pol. jsk. 17. 12. 21 a. nr. 1396. (2338)
Borchert, Elma, w. a. Tall. pol. 6 jsk. 12. 12. 19 a. nr. 2593. (5543)
Roger, Sofie, w. a. Tall. I. pol. 6 jsk. 12. 3. 20 a. nr. 6297. (5545)
Roger, Peeter, w. a. Tall. I. pol. 6 jsk. 28. 4. 20 a. nr. 6972. (5546)

Selberg, Ida, w. a. Tartu I. pol. 3 jsk. 15. 8. 20 a. nr. 10025. (5547)
Anderson, Mide, w. a. Witusti wallawal. nr. 14057. (5563)
Põld, Marie, w. a. Lõrgu wallawal. (5564)
Paats, Nikolai, w. a. Siseministeeriumist 1920 a. (5565)
Tamshurid, Udo, w. a. Tall. I. pol. 6. jsk. 29. 9. 22 a. nr. 10810. (5566)
Apriti, Johannes Rigulase p., w. a. Suuremõisa wallawal. 19. 12. 19 a. nr. 1090. (5826)
Franckmann, Karl, nr. 19. (7488)
Teinmann, Mide, nr. 339. (7488)
Roosileht, Mihkel, nr. 24. (7488)
Kuumann, August, nr. 1859. (7488)
Normann, Gustaw, nr. 1027. (7488)
Wahtra, Leena Udo t., w. a. Tall. I. pol. ülema p. 16. 2. 20 a. (7736)
Preimann, Johannes Jakobi p., w. a. Tall. I. pol. 4 jsk. 1920 a. (7737)
Raudsepp, Elwine Udo t., w. a. Katu wallawal. nr. 36. (7738)
Tenneberg, Therese Abrami t., w. a. Tall. I. pol. 6 jsk. ülema p. nr. 7330. (7739)
Grünberg, Oskar Jüri p., w. a. Ratsaare wallawal. nr. 115. (7740)
Starost, Hans Udo p., w. a. Tall. I. pol. ülema p. nr. 2448. (7741)
Jürgenson, Hendrik Hansu p., w. a. Rohila wallawal. nr. 2242. (7742)
Riwek, Ida Jaani t., w. a. Tall. I. pol. ülema p. nr. 4006. (7743)
Worontshina, Maria Jakobi t., w. a. Narwa I. pol. ülema p. nr. 5791. (7744)
Tropp, Leonhard Joosepi p., w. a. Narwa I. pol. ülema p. nr. 23736. (7745)
Büil, Biidia Aleksandri t., w. a. Pärbla wallawal. 1920 a. (7746)
Tooming, Helene Karli t., w. a. Laiuse wallawal. 1920 a. nr. 584. (7747)
Tunderberg, Anette Juhani t., w. a. Tall. I. pol. 2 jsk. nr. 4424. (7748)
Korjus, Adolf Augusti p., w. a. Paide I. pol. ülema p. 19. 12. 19 a. (7749)
Bogdanow, Mihail Aleksej p., w. a. Wiru maak. pol. ülema p. 7. 6. 21 a. nr. 20. (9857)
Kullerkupp, Pauline Kristjant t., w. a. Rae wallawal. 2. 8. 21 a. nr. 2171. (9858)
Eufk, Johannes Magnuse p., w. a. Rõnnu wallawal. 16. 2. 20 a. nr. 781. (9859)
Kuufmann, Anette Antoni t., w. a. Peningi wallawal. 17. 12. 19 a. nr. 242. (9860)

- Siiban, Hans Tõnu p., w. a. Kaasiku wallawal. 17. 1. 21 a. nr. 469. (9861)
 Ausner, Karl Karli p., w. a. Kodasu wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 197. (9862)
 Tursmann, Johannes Miku p., w. a. Kolga wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 857. (9863)
 Ripsmann, Johannes Jaani p., w. a. Kolga wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 751. (9864)
 Sjunäje w, Jwan Feodori p., w. a. Jõhwi pol. jsk. 30. 4. 21 a. nr. 204. (9865)
 Ceusment, Liisa Aleksandri t., w. a. Wiljandi l. pol. jsk. 3. 12. 19 a. nr. 1614. (10374)
 Resjar, Ella Jüri t., w. a. Wana Länna-filma wallawal. 31. 12. 19 a. nr. 561. (10376)
 Ungern-Sternberg, Helga Aleksander Emili t., w. a. Wiljandi wallawal. 11. 5. 21 a. nr. 1300. (10378)
 Petrow, Pauline Johani t. (10515)
 Tamman, Helene Mihkli t., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 1922 a. nr. 14435.
 Männik, Mai Jaagu t., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 20. 12. 19 a. nr. 7044.
 Kurtsow, Jwan Timofei p., w. a. Kääne maak. pol. ülema p. 4. 6. 21 a. nr. 55.
 Jakobson, Arnold Jüri p., w. a. Pärnu l. pol. jsk. 12. 12. 19 a. nr. 4624.
 Pumbõ, Andres Friedrichi p., w. a. Taali wallawal. 21. 9. 20 a. nr. 651.
 Ruff, Marie Jüri t., w. a. Pati wallawal. 26. 4. 20 a. nr. 711.
 Andreson, Jaan Andrese p., w. a. Are wallawal. 1920 a.
 Sakk, Weera Mihkli t., w. a. Järwe wallawal. 1920 a.
 Sommer, Marta Johannese t., w. a. Tall. l. pol. 4. jsk. 11. 3. 20 a. nr. 10900.
 Reinbaum, August, w. a. Undla wallawal. 5. 6. 20 a. nr. 1355.
 Wahrberg, Gustaw, w. a. Undla wallawal. 23. 1. 20 a. nr. 1100.
 Mikfeldt, Johannes, w. a. Undla wallawal. 20. 12. 19 a. nr. 516.
 Martin, Johannes Mihkli p., w. a. Taali wallawal. 19. 1. 20 a. nr. 15.
 Prunt, Elwine Jaani t., w. a. Juru wallawal. 17. 2. 20 a. nr. 108.
 Goets, Margarethe Emili t., w. a. Walga maak. pol. ülema p. (10451)
 Tõltsepp, Jaan Jaani p., w. a. Tall. l. pol. 3. jsk. 19. 12. 19 a. nr. 3182. (12084)
 Hindrema, Marta Jaani t., w. a. Juru wallawal. 26. 2. 20 a. nr. 1215.
 Rajalin, Pimon Feodori p., nr. 544. (8790)
 Juur, Pauline Marie t., nr. 11. (8791)
 Tammit, Johannes Tooma p., nr. 861. (8792)
 Simberg, Hans Peetri p., w. a. Kon- (8793)
 Topfina, Anna Basili t., nr. 75-1. (8794)
 Djofin, Timofei Fedoti p., nr. 154/1. (8795)
 Ruff, Rudolf, nr. 825. (8796)
 Pastik, Karl Jaani p., nr. 303. (8797)
 Schuwalowa, Ekaterina, nr. 974. (8798)
 Rittast, Samuel Johani p., nr. 417. (8799)
 Reisenbeck, Jüri Tooma p., nr. 771. (8800)
 Obuhow, Dementi Sinowi p., nr. 839. (10651)
 Rosin, Emilie-Elfriede, nr. 386. (10652)
 Turl, Jakob Gustawi p., nr. 69. (10653)
 Eiso, Basili Semjoni p., w. a. Slobodka wallawal. 5. 12. 19 a. nr. 12. (9190)
 Lowi, Timofei Saweli p., w. a. Slobodka wallawal. 25. 10. 20 a. nr. 3798. (9191)
 Gradow, Jegor Maksimi p., w. a. Slobodka wallawal. 4. 1. 21 a. nr. 6. (9194)
 Matsalu, Stepan Sergei p., w. a. Slobodka wallawal. 1920 a. nr. 3304/3500. (9197)
 Maksimowski, Georgi Maksi p., w. a. Slobodka wallawal. 25. 10. 20 a. nr. 3801. (9198)
 Salermann, Eduard Madise p., w. a. Jõhwi pol. jsk. 8. 12. 19 a. nr. 420. (9391)
 Falkmann, Jaan Hansu p., w. a. Narwa l. pol. jsk. 30. 11. 19 a. nr. 6204. (9393)
 Kenafaim, Helene Hansu t., w. a. Penningi wallawal. 12. 1. 20 a. nr. 541. (9867)
 Mesilane, Eduard Jüri p., w. a. Kaasiku wallawal. 22. 10. 21 a. nr. 926. (9869)
 Arro, Gustaw Mardi p., w. a. Ramila wallawal. 1920 a. nr. 173. (9870)
 Parkas, Eduard Johannese p., w. a. Kolga wallawal. 4. 3. 22 a. nr. 1879. (9871)
 Särg, Tõnu Peetri p., w. a. Rõnnu wallawal. 3. 9. 21 a. nr. 204. (9872)
 Piibemann, Katariina Joojepi p., w. a. Rõnnu wallawal. 19. 12. 22 a. nr. 1189. (9873)
 Treiberg, Woldemar Danieli p., w. a. Rõnnu wallawal. 9. 1. 20 a. nr. 372. (9874)

Hong, Mirt Jakobi p., w. a. Kõnnu wallawal. 19. 3. 21 a. nr. 52. (9875)
 Saaron, Peeter Sahari p., w. a. Wana-Untsla wallawal. 30. 8. 20 a. nr. 1538. (9942)
 Suik, Andres Keinu p., w. a. Wana-Untsla wallawal. 9. 12. 19 a. nr. 338. (9943)
 Saawapuu, Peeter Mihkli p., w. a. Waabina wallawal. 29. 12. 20 a. nr. 99. (9941)
 Untwer, Johannes Johani p., w. a. Solstre wallawal. 2. 9. 20 a. nr. 1045. (10089)

Bingisjaar, Udo Hansu p., w. a. Sür-gawere wallawal. 27. 12. 19 a. nr. 522. (10090)
 Jakobson, Oskar Karli p., w. a. Ewewallawal. 6. 1. 20 a. nr. 103. (10091)
 Koiik, Hans Andrese p., w. a. Solstre wallawal. 29. 12. 19 a. nr. 459. (10092)
 Suigusaar, Juuli Jaani t., w. a. Wõifitu wallawal. (10093)
 Ewald, Anna Jaani t., w. a. Puurmanni wallawal. 10. 2. 20 a. nr. 892. (10148)
 Täht, Rudolf Anna p., w. a. Päidla wallawal. 16. 2. 22 a. nr. 10. (10150)

Kaubamaja

J. Puchk & Pojad

Tallinn, Pikk tän. nr. 55.

Telegrammid: Puhk-Tallinn. Telefon: 15-84.

Ameerika nisupüül, suhkur, rukkijahu, heeringad, sool, seebikiwi jne. jne. jne.

- - - Müüakse ainult jällemüüjatele. - - -

12546

LEIPZIGI NAHAKAUPLUS

VANA VIRU TÄN. 5.

ENGROS LADU JA EN DETAIL KÜBARAID, MÜTSE, NENDE VALMISTAMISEKS TARVITATAVAID MATERIAALE JA NAHAKAUPE. :-:

Kuulutus.

Tartu maakonna politsei I. jaoskonna Ülem kuulutab sellega, et **19. märtsil s. a. kell 10 e. l.** saab Raadi wallamaja juures Elmar Hansen'i päralt olew

kõrb mära

mis 25.000 marga peale on hinnatud, enampakkumise teel otsekohe väljamaksetawa raha eest ära müüdad, tema wõlgnewa päranduse poshlini tasuks Otsekoheste maksude peawalitsuse nõudel 27. XI. 1922 a. № 39534.

Müüdaw warandus on oksjoni päewal sealsamas näha.

Tartus, 3. märtsil 1923 a. 12549

Tartu maak. politsei
 I. jaosk. Ülema k. t.: R. Tedder.

Piiriwalwe walitsus

annab wälja **awalikul enampakkumisele** traaferte „Lehtma“ ja „Tahkona“ remonttööd.

Wähempakkumine on 15 märtsil s. a. kell 11 e. l. Toompeal, Siseministeeriumis, Piiriwalwe walitsuse kantseleis.

Pakkumise tagatiseks tuleb igal pakkumisest osawõtjal 10% pakkumise kogusummast sissemaksta.

Lähemaid teateid saab igal tööpäewal Piiriwalwe walitsuse kantseleist.

Pärnu maakonna politsei 3 jaoskonna ülem kuulutab seega, et 10 aprillil s. a. kell 12 päewa saab Wändra alewikus, Wana-Wändra wallamaja juures **awalikul enampakkumise teel** ära müüdad üks ruun **hohune**, 5 a. wana, hinnatud **18.000 marka**, Johan Adamsoni tulu ja täiendawa tulumaksu wõlgade ja müümisest tekkiwate kulude 17.395 marga tasumiseks.

Üleskirjutatud hobust wõib näha koha peal müügi päewal enne müümist.

Pärnus, 23 weebr. 1923 a. № 3318/3378.

Pärnu maakonna politsei 3 jaoskonna ülema k. t.
 H. Wäljaots.

Shokolaad

„TRILBY“

A.-S. „Renommée“

Wabrik – Wolta tän. nr. 3
Kontor – Wana Wiru tän. nr. 13
Kõnetraat 16-72, Tallinn

Walter Fritz Bode

Hamburgi Põhja Kaubandusseltsi Hachfeld,
Fischeri Esitaja Eestis

Tallinn, Pikk tän. nr. 33.

Laewatarbeasjad, Ameerika määrideõlid,
wärnits, aknaklaas, loomaketid, katuse-
plekk j. m.

A. Tiits, end. E. Lohan,

kella-, kuld- ja hõbeasjade
kauplus,

TALLINN. KINGA TÄNAV Nr. 1.

soovib oma alasse puutuvaid kaupe
pühadeks mõõdukate hindadega.

Aus teenimine. Aupaklikult A. TIITS.

Ühistegeliste asutuste
keskpank

Eesti Rahvanank

asub nüüd
omas majas,

S. Karja tän. 19.
Kõnetraat 2-02.

JUHATUS.

R. Wolf'i lokomobiilid seiswad, weetawad ja isesõitjad 3—800 PS
patent küllastud ja ülekuumendatud auruga
kõiksugu tööstuse ja põllumajanduse otstarbeks.

R. Wolf'i rehepeksumasinad 3—20 PS 4- ja 5-kordse tuule-
puhastusega on meil maa nõue-
tele wastawalt ehitatud, sellepärast nõuawad neid praegusel ajal kõik
põllumehed ja töösturid.

Weipert'i gööpliga rehepeksumasinad on põllumeeste poolt väga otsitud.

Heilingenbeil'i sahad on ainsad, milledega meie suur- kui ka väike
põllupidajad rahul on.

Massey-Harris originaal
Ameerika ja „Hawa“ süsteem Deering wilja- ja
heinaniidumasinad on ker-
ged ja wastupidawad.

DWF kuulilaagrid ja teraskuulid.

Alaline suur ladu: raua, terases, plekkides, katuse- ja seinapappides, katusetõrwa,
põllutõõ ja teistes masinates, ehitusmaterjaalides, kõiksugg teras- ja rauakaupades,
käsitööriistades, masinarihmades, määrideõlides j. n. e. Sahaterad, naelad ja wankri-
assid walmistatakse omas wabrikus.

Kaupmeestele kõige kasulikum ostukoht.

A.-S. W. SCHNEIDER & Ko.

Tallinnas, Wiruwärawa puiestee nr. 19.

14201

Tellige proovinumbrid!

24 weebuaril hakkas ilmuma

„Eesti Majandus“

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri.

Ilmub Eesti Majanduspoliitilise Seltsi väljaandel kord nädalas.

Wastutaw toimetaja **N. Kõstner.**

majandusline eri - ajakiri Eestis.

Juhtkirjad paremate Eesti asjatundjate sulest.
Maaildane majandusline informatsioon sise- ja wäljamaalt.
Eesti konsulaar- ja kaubandusliste esitajate aruanded.
Tarwilikud praktilised teated kaubanduse, tööstuse ja rahanduse alalt.
Ärisse puutuwad juriidilised teated.

Kaubandus-Tööstusministeeriumi, Tallinna Börse-Komitee, Nõukogu ja Wabrikantide ühisuse toetusel.

E HIND: aasta lõpuni Emk. 880.—, wäljamaale Emk. 1760.—
1 juulini „ 380.—, „ „ 760.—

TOIMETUS: Pikk t. 15, Tallinnas.

TUS: Lai t. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Tel. 18-66.

Tellige proovinumbrid!

LEKUSTUTUSE APARAADID

„MINIMAX“

üle 2 miljoni aparaadi tarwituse!, 68.000 tulekahju „Minimax“iga kustutatud, üle 122 inimese tulehädast päästetud

Ainuesitus:

INGLIS-EESTI IMPORT Ko. A.-s.,

Tallinn, Wana-Wiru tän. 12.

Telegr. aadr.: Angloest.
Kõnetr. 3-55.

**Inglise
ülükonnariiet**

igas wärwis pare-
matest wabrikutest

soowitab **A. Luup** Tallinnas

S. Karja tänav nr. 9. Kõnetraat 10-84.

R. Brin & H. Schlutzky

Tallinn, Wiru tän. 18 Kõnetr. 24-60

soowitab engros ja en detail

klaas-, fajans-, portsellaan ja emaillekaupad
wõistlemata odawa hindadega.